

Nr. 13 (371), 1-7 aprilie 1997

Extinderea NATO — pag. 16
inevitabilă și ireversibilă
 — un studiu de **CHRISTOPH BERTRAM** —

Cum a fost jefuită pag. 10
Academia Română Anchetă

Cercetare științifică,
sau pag. 12
„Cîntarea României“?

Luna aprilie începe cu proteste sociale, așa cum de altfel noii guvernanți trebuie să se fi așteptat. Și nu numai ei. Altminteri, de ce programul de reformă ar fi fost taxat drept „exemplar prin cuprindere și curajos prin radicalitate” de către reprezentanții instituțiilor internaționale care i-au promis sprijinul? Luna aprilie va rămâne să arate și în ce măsură noua echipă va fi capabilă să asigure trecerea reformei de la stadiul de „lucrare teoretică notată cu calificativul maxim” la aplicație practică. Ceea ce constituie, fără nici un dubiu, obligația echipei aflate la guvernare.

Nu cred că se cuvine uitat însă că, din nefericire, reforma va însemna o schimbare importantă în viața a destui oameni (stresul determinat de modificarea stilului, ritmului de lucru, recalificarea, toate însoțite, pentru înțeles, de bani mai puțini). Nu intrăm în discuția, mult mai complicată, a posibilităților de recalificare, oferite pe de-o parte de disponibilitățile locale, pe de altă parte de posibilitățile individuale, discuție care merită o analiză aparte.

Într-un articol anterior din „22”, nr. 10, „Tradiție și reformă”, Tia Șerbănescu observa, cu anume justete, că „toată lumea acceptă reforma, cu condiția ca aceasta să fie în alt sector decât în cel în care e interesată toată lumea ... toată lumea e de acord cu ea, dar cînd se pune concret problema restructurării, încep obiecțiile, încep amenințările, încep cedările”. Omeneste vorbind, este un proces firesc. Justificate prin parametri economici, **delocația** industriilor occidentale, reorientarea investițiilor spre alte regiuni geografice, într-o căutare tot mai febrilă a posibilităților de scădere a prețului de cost, înseamnă și în Vest pierderea unor locuri de muncă. Astfel de decizii manageriale nu sînt primite nici aici cu flori, ci cu greve și mitinguri de protest. Dacă va fi în stare să-și ducă la bun sfîrșit reforma, România va fi și ea beneficiara acestei globalizări. Deocamdată însă, sigur că nu este ușor. Dincolo de proasta cultură a muncii, de generalizarea unei etici a chiulului și a micii ciupeli, de indiferența față de întreprindere, deprinsă de la indiferența față de proprietatea de stat, etc., cînd privim ansamblul social, nu cred că trebuie să uităm că am fost cu toții — ca oameni ai statelor-satelit — supuși unui experiment economic inedit și că acum trebuie să suportăm alt experiment eco-

nom, în sens invers, pentru ca normalitatea să se restabilească. Privit la scară individuală, experimentul este uneori dramatic. De aceea există dialogul social, sindicatele, guvernul, patronatul, de aceea poate constitui o șansă a reformei faptul că primul-ministru are o experiență de lider sindical — carieră cu succes și la polițieni vestici.

Luna aprilie va verifica și în ce măsură strategia noilor guvernanți de a armoniza tensiunile sociale cu reforma a fost realist gândită. Pentru că nici președintele, nici primul-ministru nu au cum să nu fi luat în calcul faptul că intrăm într-o perioadă în care uneori interesul strict, îngust individual, nu va părea să se suprapună exact peste interesul mai larg, comunitar, național.

În fapt, însă, nu-i chiar așa. Ele se suprapun și în aceste luni, esențiale pentru direcțiile viitoare ale Europei Centrale, în al cărei spațiu România s-a decis, cu o serioasă întîrziere, să intre. În politica externă este

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Politica internă, politica externă

un timp vizibil accelerat de „dead-line”-ul din iulie de la Madrid, cînd se așteaptă nominalizările pentru extinderea NATO. Persoane informate afirmă însă că este foarte posibil ca lucrurile să fie decise înainte de această dată, eventual chiar din mai. În această fază, discuția se poartă în jurul procedurii, ea fiind, pentru România, deocamdată, mai importantă decât fondul: nu neapărat o „procedură publică”, dar una „transparentă”, a fost opinia ministrului de Externe, Adrian Severin, aflat, la începutul săptămîinii trecute, la Bruxelles. El a ținut, de altfel, la Institutul Regal de Studii Internaționale din Bruxelles, o conferință pe tema poziției României față de extinderea NATO. Întrebările, destul de avizate, au

trecut de la posibilul ajutor al Regelui Mihai la, bineînțeles, tratatul cu Ucraina. Nu-i nici un secret faptul că democrațiile occidentale acordă o mare atenție Ucrainei, al cărei ministru de Externe, Henadi Udovenko, a și avut, de altfel, o întîlnire cu secretarul general Javier Solana, la sediul NATO din Bruxelles, la 20 martie 1997. S-au deschis cu această ocazie, oficial, negocierile ce urmează să aibă drept rezultat oficializarea relației NATO-Ucraina înainte de înfîlnirea din iulie de la Madrid.

Din păcate, tot cu această ocazie, documentul scris prezentat de Ucraina conținea un pasaj (ce s-a renunțat apoi a mai fi citit, dar pe care cei aflați la fața locului l-au văzut) cu acuzații nedrepte la adresa României, care, chipurile, ar împiedica semnarea tratatului, nevrînd să recunoască actualele frontiere. Iată o informație pe care un jurnalist este mai îndreptățit s-o transmită decât un diplomat: dar, în afară de corospondentul BBC și corospondentul Mediafax, cîți jurnaliști români se află în aceste luni fierbinți la Bruxelles? Polonia, prima favorită pe lista extinderii NATO, lansa de curînd, la Bruxelles, cu mare fast, în sala unui elegant hotel, fundația *Poland for Europe*, în al cărei *board* se află, alături de Jacques Delors, George Soros, Hans-Dietrich Genscher, Wilfred Martens, Emanuelle Béart, Steward Eizenstadt (ultimul, secretar de stat pe probleme de comerț în Departamentul de Stat al SUA, aflat, evident, doar în calitate sa de persoană particulară). Aleksandr Kwasniewski, președintele Poloniei, se afla și el, la 24 martie, la Bruxelles, primit la reședința secretarului general al NATO, Javier Solana.

Plecînd tirziu și cu structuri încă relativ precare (ambasadorii cei noi, indiferent care vor fi, nu vor mai avea cînd să contribuie efectiv de-acum înainte la „bătălia pentru NATO”), România continuă să aibă în cursa pentru nominalizare doar atuuul despre care s-a tot vorbit: **stabilitatea. Stabilitatea internă** — pe care să sperăm că o va menține și de-acum înainte —, **stabilitatea regională** — pe care să sperăm că următoarea rundă de negocieri a tratatului cu Ucraina, la București, în aprilie, o va parafa prin tratatul așteptat, pentru care România a făcut eforturi și sacrificii. Sînt punctele în care (nu totdeauna destul de vizibil) politica internă întîlnește politica externă și interesul individual un altul, mult mai larg.

Reamintim cititorilor noștri
că această pagină le aparține, ca și
responsabilitatea pentru scrisorile lor.

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

Miercuri, 26 martie, la sediul redacției noastre a avut loc tragerea la sorți a celor 60 de premii în cărți oferite de revista „22” cititorilor care au completat chestionarul pe 1997. La tragere au participat 1.666 de scrisori. Doi dintre cei prezenți la această festivitate s-au numărat chiar printre beneficiarii premiilor. Este vorba de d-na Dana Valentina Badea (prin fiul ei) și d-l Armand Stambulu.

Publicăm mai jos numele câștigătorilor, cu precizarea că celor din provincie redacția le va expedia premiul, iar pe cei din București îi

invităm la sediul nostru din Calea Victoriei 120, de luni până vineri între orele 10.00-17.00 (la Alexandru Petrea).

Mulțumim tuturor celor care au răspuns la chestionar și îi asigurăm că vom ține seama de opiniile exprimate.

Nota redacției: Reamintim că sponsorii premiilor oferite de revista „22” au fost editurile: **Humanitas, Polirom, All, Athena, Univers, Fundația Academia Civică, Institutul European, Gramar, Polimark, Cartea Românească și Clavis.**

d-l Armand Stambulu

Fiul d-nei Valentina Badea

Lista câștigătorilor la concursul CHESTIONAR '97

Nume	Prenume	Localitate	22	Doru	Hunedoara	43	Popa	Maria Sora	Timișoara
1 Achiței	Iuliu Constantin	Suceava	23 Georgescu	Anton	Reșița	44 Rădulescu	43 Popa	Maria Sora	Timișoara
2 Andrei	Cornelia	București	24 Ghilezan	Marius	București	45 Răduț	44 Rădulescu	Marius	Tirgoviste
3 Badea	Dana Valentina	București	25 Ghiță	Laurențiu	București	46 Sallak	45 Răduț	Mihail	Brașov
4 Baratosi	Tiberiu Dumitru	Tirgu Mureș	26 Grădinaru	Ilinca	București		46 Sallak	Margit	Cluj-Napoca
5 Beleiu	Dan	Alba Iulia	27 Hanganu	Corneliu	Buhuși	47 Stambuliu		Armand	București
6 Birsu	Rodica	Medgidia	28 Idita	Angela	Turnu Severin	48 Stanca		Florin	București
7 Buican	Mariana	Timișoara	29 Ilescu	Elena	București	49 Stoica		Gabriela	Slobozia
8 Bujoreanu	Olimpia	București	30 Ionescu	Rodica	București	50 Szederjesi		Eugen	Moreni
9 Calomfirescu	Doina	Arad	31 Kiss	Enikő	Oradea	51 Tentuc		Gabriel	Galați
10 Cazan-Corbasca	Magda	București	32 Maghiari	Ștefan	Com. Bercești	52 Tivadar		I. Vasile	Sighetu
11 Chiorcea	Aurelia Marieta	București	33 Munteanu	Lilica	Sibiu	53 Tomoni		Daniel	Marmației
12 Cicaici	Vasile	Craiova	34 Mureșan	Anca	București	54 Țonea		Ion	Cluj-Napoca
13 Daje	Andraia	Muscel	35 Mușat	Cristina	București	55 Tudoran		Tiberiu	Prundu
14 Dinu	Ana Adina	București	36 Neagu	Ion	București		56 Unc	Maria	Birgăului
15 Dobrin	Marius	Craiova	37 Nobilescu	Aurelia	București		57 Vasilescu	Luca	Sfintu
16 Doncu	Roxana	București	38 Olteanu	Valentin	București		58 Vlad	Maria	Georgehe
17 Dumitrescu	Viorica	Ploiești	39 Onea	Alina	Cluj-Napoca		59 Voinea	Dinu	Arad
18 Duțu	Cornel	Napoca	40 Paraschiv	Cătălin	București		60 Zubașcu	Gheorghe Mircea	București
19 Eugen	Goagă	Timișoara	41 Pașca	Radu	Cluj-Napoca				București
20 Ferchedau	Magda	București	42 Pop	Monica	București				București
21 Firescu-Nădejde	Mircea	Brașov			Baia Mare				Borșa

Domnului ministru
Adrian Severin,
ministru de stat,
ministru de Externe
Domnule ministru,

Cu trei ani înainte de prăbușirea regimului comunist, un grup de români au organizat diaspora pentru lupta împotriva regimului lui Ceaușescu.

La manifestările de stradă ce-am organizat, am fost agresat de funcționari oficiali ai Ambasadei Române și ai TAROM-ului.

După revoluție, decepționați de regimul Ilescu, am început o nouă rezistență. Și de această dată am fost interpeleți cu ostilitate, de aceleași persoane rămase neschimbate.

Aceste persoane funcționează și astăzi în Elveția, spre marea noastră decepție, iar ca „experiență în diplomație” au în continuare același mod de comportare. Superficialitatea lor este dublată de insolență și corupție, iar în ce privește cunoștințele lor lingvistice ele sînt aproape nule. Este de-a dreptul rușinos ca elvețienii să nu poată căpăta informațiile de rigoare sau să se vadă obligați să vină cu interpeții lor personali, și nu puținii sînt cei ce se miră de acest *statu-quo*.

Cum putem să fim reprezentați în continuare de acești incompetenți, cînd România are intelectuali de renume mondial care pot asimila BA-ul diplomatic în timp record?

Vă întrebăm, domnule ministru, cum putem colabora sau cere reluarea cetățeniei de la acești așa-ziși diplomați?

Noi, cei din Elveția, ne opunem acestui *statu-quo* și dacă nimic nu se schimbă, sîntem hotărîți să lansăm o petiție către dumneavoastră, apocătre președintele țării, iar în ultimă instanță Consiliului European, ca de altfel și presi cu care am mai lucrat în acești ani.

Credeti că în aceste condiții putem noi, românii, intra în NATO?

Zürich, 13 martie 1997
În numele Organizației Romanian Faith and Freedom Coalition
- Sektion Schweiz -
Secretar R. Popa

Stimată redacție,
Nu este un secret că în fiecare din localitățile țării sînt persoane în vîrstă care sînt mult sub limita superabulului.

Fără hrană, căldură, îmbrăcăminte, așteaptă sfîrșitul vieții în vîltoarea societății în curs de formare.

În sate, cu o pensie de cca 20.000 lei, ei nu sînt depistați, din varii motive, pentru a beneficia de inițiativa guvernului de a-i ajuta.

Cred că un ajutor substanțial ar putea oferi reprezentanții Bisericii din localități, care la predica dominicală ar sensibiliza enoriașii să-i ajute în depistarea acestor bătrîni singuri care își dau ultima suflare în foame și frig.

Prin aceasta, Biserica și-ar aduce un sprijin practic la îndeplinirea învățăturilor pe care în toate ocaziile le enunță.

Mă adresez dv. deoarece vă consider un mînunchi de oameni altruști, bine intenționați social, destoinici profesional.

Petre Moraru
București, martie 1997

Stimată doamnă redactor-șef,
Cel ce vă scrie este un cetățean de 38 de ani, absolut al liceului la cursuri de zi, în anul 1978, și cititor al revistei „22” începînd cu numărul 2/1990, cînd a descoperit-o. Nu am mai scris niciodată pînă acum revistei ce o conduceți, aceasta deoa-

rece nu mă consider un calificat observator sau cunoscător al variatelor probleme abordate în revistă. Pe lîngă aceasta, nu a fost punctul meu forte literatura - chiar din contră -, în timpul liceului am excelat în domeniile științelor exacte - matematica, fizica și chimia.

Aș dori să ridic o problemă care mă interesează pe mine personal - și îndrăznesc să cred că mai sînt și alți cititori interesați. În ce constă acea problemă?

În anul 1960 m-am îmbolnăvit de poliomieliță, care mi-a afectat piciorul drept și care m-a făcut să mă pensionezez începînd cu anul 1996. Deși nu este în profilul revistei, găsesc potrivit totuși a fi prezentate fundații, asociații și alte organizații non-guvernamentale ce se ocupă cu asemenea probleme. O scurtă prezentare a activităților (grupate pe grupe sau domenii medicale), sediu, posibilități de comunicare - adresă, telefon - precum și eventualitatea dacă anumite persoane ar vrea să activeze în cadrul lor, ce condiții sînt cerute. De ce zic acestea? V-aș sugera să mergeți la inspectoratele județene de handicapați și să vedeți și popularizați apoi în revistă: modul cum lucrează cu publicul, adică cel ce are nevoie de o anumită delicatețe în plus, față de ceilalți, în puținele drepturi ce i se cuvin. Deși în caseta redacțională este pompoasă funcție de șef secție social, pe lîngă care mai figurează încă o dată funcția politic-social, în paginile revistei nu se regăsesc acestea. Nu, să nu credeți că cer o tratare prin exagerarea problemelor handicapaților, dar o descriere obiectivă a necesarilor trebuie făcută. Nu în genul celor din citeva cotidiene - sporadic și pedalin doar pe aspectele stridente, senzaționale. Omul normal ce se confruntă nu știe cu cine poate lua legătura, cum poate să-și amelioreze suferințele sau chiar să și le reducă. Sînt membru al unei asociații de han-

dicipați neuromotori din jud. Hunedoara, dar la nivel de țară nu este afiliată la vreo altă filială etc. De trei săptămîni se difuzează la Radio România Actualități, miercurea, o emisiune - „Telefonul speranței” -, dar făcută într-un mod în care nu prea poți înțelege mare lucru, din cauza vitezei cu care se derulează emisiunea. Articolele pe tema aceasta pot fi lunare, de exemplu, dar să ai ce reține, și o îndrumare clară și eficientă, nu cum se întîmplă la inspectoratele județene. La urma urmei, și aceasta este o problemă de formare a societății civile și normale, în același timp, nu credeți?

Închei mica scrisoare cu sentimentul că propunerea mea va fi pusă în paginile revistei și acoperind astfel și aceste laturi marginale ale societății civile pentru care a militat și sper că va milita în continuare revista ce o conduceți.

Cu multă stimă,
Doru Gavra
Hunedoara, 15 februarie 1997

Joi 27 martie s-a desfășurat la sediul GDS masa rotundă cu tema „Cercetarea românească, între realități și perspectiva integrării europene”. Manifestarea a fost organizată în cadrul microproiectului Funcționarea statului de drept în România, analiza situației actuale și ameliorarea ei prin metode specifice societății civile, finanțat în cadrul programului PHARE/TACIS pentru democrație. Discuțiile care au avut loc cu această ocazie vor fi publicate într-un supliment viitor al revistei „22”.

Pe data de 18 aprilie, ora 17.00, revista „22” și Grupul pentru Dialog Social vor organiza, la sediul GDS din Calea Victoriei 120, o masă rotundă cu tema: „Universitatea «Babeș-Bolyai»: încotro?”. Sînt invitați să participe toți cei interesați.

GABRIEL ANDREESCU

Helsinki: Statele Unite decid

Voi sintetiza pozițiile și comunicatul întâlnirii de la Helsinki, atât cât au fost acestea descrise de către agențiile de presă. Președintele Clinton a reafirmat că „la Madrid se va hotărî lărgirea NATO”, amintind că „Președintele Elțin consideră aceasta o greșeală”. Și comunicatul final a repetat ideea: președinții „continuă să fie în dezacord privind extinderea NATO”. În scopul de a minimaliza consecințele potențiale ale acestui dezacord, cei doi președinți „au stabilit că vor lucra, ei doi ori împreună cu alții, asupra unui document care să stabilească o cooperare între NATO și Rusia, drept componentă importantă a unui nou sistem global de securitate europeană”. De reținut una dintre formulele folosite în comunicat: cei doi nu sînt de acord asupra lărgirii Alianței, pentru a include Polonia, Ungaria, Republica Cehă, celelalte membre ale fostului Pact de la Varșovia.

La Helsinki s-a stabilit semnarea unei Carte care să lege NATO de Rusia. Carta va fi semnată de către șefii celor 16 state, dar nu va fi trimisă la parlamentele pentru a fi ratificată. Aceasta înseamnă că documentul implică obligații politice, dar nu obligații juridice, așa cum a cerut Elțin. Prin Cartă se va stabili un mecanism de comunicare și de consultare între Federația Rusă și Alianță.

S-a stabilit continuarea procesului de dezarmare, Elțin promițând o ratificare rapidă a acordului START-2. Un nou tratat, START-3, va fi negociat în perspectivă, urmînd ca armamentul nuclear să fie redus cu peste 80%. Au fost promise de către președintele american un rol mai mare al Rusiei în grupul G-7 și noi investiții în Rusia.

O concluzie pe care o permite întâlnirea liderilor celor doi șefi de stat: nu există un veto al Rusiei. Nimic din ceea ce a vrut să condiționeze Rusia, de-a lungul timpului, Elțin nu a obținut la Helsinki. Lucrul acesta este cu atât mai important de reținut cu cât în presa românească s-a încercat acreditarea ideii unui drept de veto al Rusiei în privința extinderii NATO. S-a vorbit chiar de o „opinie a analiștilor occidentali” de a fi fost acceptate pretențiile rusești referitoare la evoluțiile Alianței. Consecința? Un sentiment de „inutilitate a bătăliei”, de renunțare la eforturile obținerii a ceea ce pare de domeniul imposibilului: nominalizarea la Madrid. (Am participat zilele trecute la o conferință, la Cracovia, avînd ca temă „SUA, Polonia, NATO: subiecte ale securității europene”. La ea au fost prezenți experți și oficiali – printre alții, John Borawski, director al Comitetului politic al NATO, și Anthony Cragg, secretarul general adjunct al NATO. Una din țintele preferate ale

criticii acestora a fost acea minoritate profesională, compromisă astăzi, care a susținut existența unor mijloace reale ale Rusiei de a se opune strategiei NATO.)

Reuniunea de la Helsinki a confirmat că nu va exista nici o întîrziere a extinderii NATO. Efortul rușilor de a convinge, în primul rînd America, că se grăbește a fost inutil. Lărgirea NATO se va decide la Madrid, iar ratificarea va fi obținută pînă în 1999, înainte de a 50-a aniversare a înființării Alianței Nord-Atlantice.

Un lucru important pentru perspectivă: nici o țară democratică care dorește să aparțină NATO nu va fi automat exclusă din procesul dezvoltării NATO, în regiunea Europei căreia îi aparținem. Cu alte cuvinte, procesul de lărgire a NATO nu va consta într-un singur pas și numai în cooptarea de noi membri. Asta poate să însemne introducerea unor asigurarîi, la Madrid, privind extinderea ulterioară.

Bill Clinton a arătat, de asemenea, foarte clar, la Helsinki, că noii membri ai Alianței nu vor fi membri de ordinul doi. Desigur, lărgirea nu va însemna amplasarea de trupe occidentale și, cu atât mai puțin, de arme nucleare. Lărgirea se face într-un moment cînd tendința incurajată de NATO și, din fericire, la fel, de Rusia, este de reducere a forțelor armate. Cine dorește să vadă trupe americane sosind în Polonia, Cehia, Ungaria etc. judecă numai în termeni conflictuali, perimați și antiproductivi.

În concluzie, reuniunea președinților SUA și Federației Ruse din capitala finlandeză a constatat în impunerea punctelor de vedere ale Statelor Unite. Ceea ce nu înseamnă că SUA doresc marginalizarea Rusiei, slăbirea ori umilirea ei. S-a tot repetat în literatura de specialitate: periculoasă, astăzi, pentru stabilitatea europeană, este slăbiciunea Rusiei, nu puterea ei. Rusia trebuie asociată în opera de realizare a securității europene. Bill Clinton a reușit la Helsinki să facă și asta, venind în interesul Rusiei chiar împotriva unora dintre politicienii săi.

• Săptămîna politică •

Luni 24 martie

• UE sprijină reforma

Miniștrii de Externe ai UE, reuniți la Bruxelles, și-au reafirmat sprijinul pentru programul de reformă financiară și politică menit să pregătească România pentru aderarea la UE. „Sîntem pregătiți să sprijinim România pe drumul ei de pregătire a aderării la Uniune”, a declarat Hans van Mierlo, ministrul de Externe al Olandei, țară ce deține acum președinția UE.

Marti 25 martie

• Consens între București și Budapesta

Miniștrii de Externe ai României și Ungariei, prezenți la Bruxelles la reuniunea omologilor lor din UE, au declarat că ar fi de dorit ca cele două țări să intre concomitent în NATO, încă din primul val. Adrian Severin și László Kovács consideră că este necesară menținerea actualului ritm de colaborare bilaterală.

• Regele Mihai I pledează pentru integrare

Aflat la Londra pentru a pleda cauza României în vederea integrării în NATO, Regele Mihai I a fost primit de Regina Elisabeta a Marii Britanii. Totodată, fostul suveran a susținut o expunere în fața Institutului Regal de Studii Militare.

Miercuri 26 martie

• V. Măgureanu la Senat

Directorul SRI, Virgil Măgureanu, a afirmat în cadrul unei întâlniri cu membrii Comisiei de Apărare din Senat că volumul evaziunii fiscale atinge în prezent 70% din PIB. Măgureanu a declarat că evaziunea fiscală se află pe primul loc între infracțiunile economice, alături de fenomenul de contrabandă.

• Spania și Portugalia sprijină România

Aflat într-un turneu în peninsula iberică, ministrul de Externe, Adrian Severin, a primit asigurări că Spania și Portugalia vor sprijini România în efortul său de aderare la NATO.

Joi 27 martie

• Miron Cozma trimis în judecată

Parchetul General de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a dispus trimiterea în judecată, în stare de arest, a lui Miron Cozma. Liderul minerilor din Valea Jiului

e acuzat de subminarea puterii de stat, nerespectarea regimului armelor și munițiilor și încălcarea siguranței circulației pe căile ferate.

Vineri 28 martie

• A început sezonul demonstrațiilor Federația Sindicatelor Libere din Agricultură, Agrostar, a organizat în București un marș de protest și un miting pentru a cere Guvernului rezolvarea de urgență a crizei din agricultură. Cu o zi înainte, muncitorii de la uzine brașovene, ieșiți în stradă pentru a cere mărirea salariilor, au agresat un parlamentar PNTCD, Sorin Lepșa, ce încercase să le vorbească.

• Nouă rupdă de negocieri româno-ucraineană

La București, o delegație ucraineană condusă de ministrul adjunct al Afacerilor Externe, Anton Buteiko, a continuat negocierile pe marginea tratatului de bază cu România. Nu au fost înregistrate succese notabile.

• PDSR se consideră atacat

Liderul PDSR, Ion Iliescu, a apreciat că PDSR este „supus unei campanii de discreditare” de către actuala putere, acuzațiile aduse unor membri ai partidului constituind o diversie prin care se dorește distragerea atenției de la problemele reale. În presă au apărut informații că Bancorex ar fi sponsorizat campania electorală a PDSR, iar mai mulți oameni de afaceri acuzați de corupție ar fi avut legături cu fostul partid de guvernământ.

Sîmbătă 29 martie

• România – solicitată să ajute Albania

Premierul italian Romano Prodi a solicitat guvernului României să desemneze un contingent pentru a participa la crearea unei forțe multinaționale de protecție în Albania.

• Conflictul din minerit dezamorsat

În urma negocierilor dintre guvern și liderii Centralei Naționale Confederative a Sindicatelor Miniere, conflictul din sectorul minier – generat de solicitări de creșteri salariale – a fost dezamorsat. S-a convenit ca cele două părți să negocieze în continuare măsuri de reformă și restructurare a sectorului minier.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

Românii, campioni ai entuziasmului

Cel de-al șaptelea sondaj „Eurobarometru: opinia publică și UE” publicat de Comisia Europeană înregistrează România în topul țărilor candidate la Uniunea Europeană la mai toate întrebările. Astfel, românii sînt cei mai favorabili aderării la Uniune (80% dintre cei intervievați au răspuns pozitiv), fiind pe primul loc și la percepția pozitivă a Uniunii Europene (65% consideră că obiectivele și țelurile UE sînt bune). 76% ar vota pentru aderarea la NATO în cazul organizării unui referendum. De asemenea, românii consideră că viitorul țării este legat în primul rînd de UE (40%), urmînd apoi SUA (cu 35% dintre opțiunii), apoi Rusia–3% și Germania–2%. Și în alte țări se înregistrează niveluri ridicate în favoarea UE, dar în țările de la Vișegrad cota Germaniei oscilează în jurul a 10%, în timp ce a SUA, în jur de 15%. În țările sud-est-europene, SUA se află în topul preferințelor, devansînd UE. În schimb, în Bulgaria, țările baltice și statele CSI, Rusia are o „popularitate semnificativă”.

Românii par optimiști incurabili: 74% cred că în următoarele 12 luni situația materială a familiei lor se va îmbunătăți (34% la precedentul Eurobarometru). Economia de piață este privită drept un panaceu, 79% considerînd-o o cale bună, cotă similară doar cu cea

a Albaniei (76%). În schimb, în țările central-europene, unde reforma este cea mai avansată, se constată o maturizare a publicului, printr-un ridicat număr de persoane fără opinii sau cu opinii contrare economiei de piață.

Tot în frunte se situează cetățenii României în ceea ce privește consultarea surselor de informare străine referitoare la integrarea europeană și chiar la capitoul cunoașterii limbilor străine de circulație internațională (16% din populație este vorbitoare de franceză, iar 14% de engleză).

Singurul domeniu unde românii nu sînt satisfăcuți este cel al respectării drepturilor omului (numai 32% consideră că aceste drepturi sînt respectate, față de 66% care declară contrariul).

Sondajul a indicat faptul că toate statele din Europa centrală și de est – cu excepția statelor baltice – doresc integrarea în UE. În privința aderării la NATO, numai România, Polonia și Estonia și-au exprimat entuziasmul.

Sondajul a fost realizat în luna noiembrie 1996, prin interviuarea directă a peste 20.000 de persoane din 20 de țări centrale și est-europene. În premier, acest barometru a analizat separat și opinia factorilor de decizie și a formatorilor de opinie din țările amintite. (M.C.)

POLIROM

DIN APARIȚIILE LUNII APRILIE

Colecția PLURAL

G.W. Leibniz – *Eseuri de teodicee*
Adam Michnik – *Scrisori din închisoare și alte eseuri*
Liviu Antonesei – *O prostie a lui Platon. Intelectualii și politica*

Colecția COLLEGIUM

Traian Rotariu, Petru Iluț – *Ancheta sociologică și sondajul de opinie*
Elisabeta Stănculescu – *Sociologia educației familiale*

Colecția LEXIS

Aeterna latinitas
Mică enciclopedie a gândirii europene în expresie latină
Eugen Munteanu,
Lucia-Gabriela Munteanu

Comenzi la CP266. 6600. Iasi Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm
E-mail: polirom@mail.cccis.ro

ILIE ȘERBĂNESCU

Stop îmbogățirii prin importuri!

Reușita programului Ciorbea de echilibrare și asanare a economiei – indispensabilă chiar și în proporția unei jumătăți, pentru a se putea spera și la altceva decât la degingolada actuală – este legată, în mod paradoxal, de o prăbușire severă în rândurile întreprinzătorilor privați, ce va fi, practic, prima cunoscută de la începuturile firavei și necoagulatei economii de piață în România. Aceștia vor plăti acum, împreună cu populația salariaală din sectorul de stat, gravele greșeli făcute pe calea reformei. Dacă, într-adevăr, a fost vorba de așa ceva, și nu de acțiuni în mod deliberat întreprinse! Pentru că, sub paravanul unor aparente greșeli sau al unor măsuri prezentate fals ca vizind protecția socială, s-a desfășurat cel mai trist dintre fenomenele postdecembriște – și poate chiar cel mai compromițător, întrucât a ajuns să fie asociat cu economia de piață în sine – îmbogățirea unei pătri clientelare, la limita legii sau prin încălcarea legii, și într-o viteză amețitoare, acut sfidătoare la adresa păturilor largi ale populației.

Surplusul de lei pe piață

Dincolo de absența obiectivă sau subiectivă a unor legi de protejare a societății împotriva acestui fenomen, implicând masive devalizări ale avutului public, și dincolo de atitudinea complice a unor reprezentanți ai organelor de control, de ordine și de justiție față de asemenea manifestări, chiar în cadrul legal existent, baza obiectivă – „fizică”, pentru a spune așa – a fenomenului a constituit-o excedentul masiv al cererii față de ofertă pe piață. Mai simplu spus: un surplus de bani pe piață, în lei desigur, inimaginabil de mare într-o economie normală.

Acesta a fost moștenit de pe vremea lui Ceaușescu. În condițiile în care, în acea vreme, atât supapa șomajului, cât și supapa prețurilor erau închise administrativ, ineficiența economiei – aceeași ca și acum – nu avea pe unde să iasă la suprafață și se acumula exploziv în interiorul sistemului închis, având ca principale forme de manifestare penuriile de produse și flagrantă neacoperire cu produse și servicii a cererii în expresie monetară.

Echipa Iliescu-Roman a preluat guvernarea cind, dintr-un leu existent pe piață, doar 14 bani aveau acoperire în mărfuri și servicii. Nu trebuie să fie economist pentru a realiza că, spre a se evita o explozie, supapele trebuiau deschise și, pentru a se pune piața în echilibru, era necesară, ținând cont de distribuția neuniformă la populație a cantității de bani în surplus, o creștere de cel puțin 4-5 ori a prețurilor, fără nici o majorare a salariilor.

Departat ca echipa Iliescu-Roman să procedeze la așa ceva. Dimpotrivă, aceasta a acționat, evident din motive politice și electorale, într-un mod aiuritor antieconomic, convertind direct în creșteri de salarii fostele alocații pentru investiții de pe vremea lui Ceaușescu. Astfel a fost amplificat aberant dezechilibrul pieței și au fost înrăutățite bazele de pornire ale reformei (pe care probabil echipa respectivă nici n-o avea în intenție).

În toamna lui '90, cind totuși guvernul Roman se decidea în sfârșit să treacă pe calea reformei, doar 9 bani dintr-un leu de pe piață mai aveau acoperire în mărfuri și servicii! Amplitudinea corecției prin creșteri de prețuri aproape se dublase.

Cum s-a gândit echipa Iliescu-Roman să infrunte fantasticul dezechilibru? Încercind cumva să-l corecteze? Nicidcum, ci mergind cu jumătăți de măsură, prin ceea ce s-a numit liberalizarea parțială a prețurilor. Și doar a prețurilor mărfurilor, fără liberalizarea celorlalte prețuri: adică a dobânzilor și a cursului de schimb.

Rămîne o tulburătoare întrebare dacă s-a procedat așa din greșeală sau, cum s-a pretins oficial, din motive de protecție socială (spre a se „împărți” în timp șocul asupra populației), sau, pur și simplu, pentru a se permite îmbogățirea rapidă a clientelei politice. Să admitem că a fost vorba de o greșeală! Oricum, de protecția socială mult cîntată n-a putut fi vorba, cel puțin în măsura în care de menținerea artificială a surplusului de bani de pe piață nu au avut a beneficia decît cei cărora li s-au „repartizat” afaceri în sistem clientelar sau cei care s-au lansat în afaceri la marginea legii și care, astfel, au dispus de o piață, de fapt artificială, de unde au putut să absoarbă fără griji și fără probleme.

Politica cererii artificiale

Piața artificial creată prin menținerea cererii peste oferta internă a constituit de fapt sursa „prosperității” îmbogățirilor postdecembriști. De aici au sput sistematic, fără griji și fără probleme și fără să trebuiască a se implica în activități de producție sau servicii. A fost de-ajuns comerțul, prin intermediul căruia se puteau vinde aceleași puține produse existente, dar mereu și mereu mai scump, pentru că, deși artificial, cerere exista.

Ce conta că cei mai mulți deveneau aproape programat mereu și mereu mai săraci și că, pe seama acestora, cițiva, infinit mai puțini, deveneau din ce în ce mai bogăți?!

Dacă acest excedent, artificial menținut, nu ar fi existat, societatea românească ar fi fost acum mult mai echitabilă, în sensul că aceia care s-ar fi îmbogățit ar fi trebuit s-o facă nu neapărat prin devalizarea avutului statului și prin spolierea altora. Și, mai ales, economia românească ar fi fost mult mai sănătoasă, întrucît oamenii de afaceri ar fi fost împinși aproape obligatoriu spre producție, fără a se putea limita doar la comerț pentru profituri lesnicioase și fabuloase.

Veriga de bază a îmbogățirilor perioadei de tranziție

Veriga de bază între excedentul de bani de pe piață și prosperitatea îmbogățirilor postdecembriști a fost însă importul. Slăbiciunea producției interne în aproape orice domeniu și deosebi în cel al produselor de consum, combinată cu cererea monetară excedentară artificial întreținută, a făcut ca aproape toți îmbogății postdecembriști să fie importatori.

Economic este cu totul inadmisibil ca îmbogății să fie importatori într-o țară cu venituri scăzute! Ceea ce subliniază caracterul artificial al cererii interne, care a permis ca orice s-a importat să poată fi și vîndut.

Dacă excedentul monetar nu ar fi existat, importurile – mai scumpe fiind – nu ar fi găsit cumpărători și ar fi evoluat spre niveluri de cumpătare, condiții în care și dimensiunea dezastrului actual

ar fi fost mult mai mică, întrucît depășirea exporturilor de către importuri ar fi fost cu mult mai redusă.

Un rol deosebit de grav l-au avut băncile, care au acordat importatorilor mari credite în valută, din păcate cu prețul amanetării țării prin apel pentru finanțare la masive împrumuturi pe termen scurt din străinătate, extrem de gîtuitoare la rambursare.

Suspicinena că procesul n-a fost tocmai „natural” este generată și de faptul că primul semn negativ al liberalizării doar parțiale a prețurilor a venit curînd, încă din 1991-'92, dar a fost total ignorat. S-a dovedit că efectuarea în trepte, și nu dintr-un foc, a liberalizării prețurilor a declanșat o extrem de costisitoare subvenționare inversă a produselor mai devreme liberalizate pe seama celor mai tîrziu liberalizate. Tocmai produselor care nu interesau din punct de vedere social, inclusiv celor din import, li s-a permis astfel să absoarbă într-un ritm amețitor substanță din economie, din veniturile populației, în vreme ce a fost sever și brusc afectată baza de producție exact pentru bunurile de interes social.

Consecințele operațiunii au fost suportate de către populație, care se credea protejată prin subvenționarea acestor din urmă produse de la buget, dar care de fapt finanța, în detrimentul propriu, scăderea producției de bunuri de interes social. Devastarea bugetului care a intervenit în aceste condiții, care a strângulat rapid cheltuielile sociale, a și impus pînă la urmă încetarea subvențiilor de preț pentru principalele produse și servicii de consum.

De ce a fost „pierdut” echilibrul din 1994

În ciuda consecințelor negative evidente, guvernul Văcăroiu a continuat politica cererii monetare excedentare. În mod cu totul aiuritor, guvernul Văcăroiu a exacerbat politica de menținere artificială a cursului valutar, ieftinînd în unele privințe nepermis de mult importurile și făcînd astfel cadouri inadmisibile importatorilor pe seama economiei naționale.

În contul guvernului Văcăroiu cade și cea mai grea suspiciune în legătură cu problema în cauză. În 1994, amenințat de a rămîne fără vreo finanțare externă, condiții în care și soarta îmbogățirii prin importuri era pusă în discuție, guvernul Văcăroiu a acceptat rețetarul FMI privind stabilizarea macroeconomică și a obținut, pentru prima dată, o relativă echilibrare a cererii și ofertei prin restringerea drastică a emisiunilor monetare și scumpirea severă a creditului, odată cu introducerea, tot pentru prima oară, în România, a dobânzilor real pozitive (adică acoperitoare ale inflației).

Deficitul extern s-a temperat – la mai puțin de jumătate de miliard de dolari – și pînă și leul s-a stabilizat. Dar

în mod straniu, deși poate nu tocmai, guvernul Văcăroiu, parcă nemaivînd să știe de nimic, a reluat, după numai cîteva luni, politica de stimulare a importurilor – falimentară pentru economia națională și profitabilă doar pentru îmbogății tranziției – prin ieftinirea în sine a importurilor, odată cu ținerea administrativă în chingă a devalorizării leului, și prin recrearea excedentului monetar al cererii față de ofertă, rezultat al creșterilor de salarii peste sporirea productivității muncii și al masivelor emisiuni monetare fără acoperire. Importurile au luat-o iar razna, în raport cu încasările din exporturi: deficitul a ajuns deja la 2 miliarde de dolari în 1995 și a urcat apoi spre 3 miliarde de dolari în 1996.

Importatorii au prosperat într-o velleie pe seama dezastrului economiei naționale și a ipotecării veniturilor viitoare ale unei populații induse în eroare.

Scadența a venit

Cu guvernul Ciorbea sau chiar cu un alt guvern Văcăroiu la cîrmă, situația, evident, nu mai putea continua. Nota de plată sosise. Pentru depășiri ale exporturilor de către importuri în proporție de 1-1,5 miliarde de dolari s-au mai găsit „sponsor” externi să le acopere. Și probabil s-ar mai fi găsit în continuare. Dar foștii guvernanți s-au lăcomit prin politica dusă și, la o depășire a exporturilor de către importuri în valoare de 2,5-3 miliarde de dolari, „sponsor” externi nu se mai găsesc.

Cu Ciorbea sau Văcăroiu, România trebuie să restrîngă importurile și deficitul comercial extern cu cel puțin 1 miliard de dolari.

Avînd în vedere că importatorii în România nici nu discutau la o rată de profit sub 50%, va fi deci vorba de o cădere a rulajului de lei în importuri cu cel puțin 12.000 de miliarde de lei la cursurile actuale.

Adus la adevăr, populația salariaală va fi nevoită să-și amputeze cu echivalența acestei sume consumul în lei. Iar importatorii, deveniți inutili în proporția respectivelor pășușiri a achizițiilor din străinătate, vor trebui să dispară din cîmpul afacerilor – sau așa-ziselor afaceri – românești. Și, din păcate, nu va fi vorba de adevărații profitori de pînă acum ai importurilor subvenționate de populație prin artificiala cerere monetară în exces, ci mai degrabă de mici importatori, unii poate chiar cu spirit întreprinzător, dar care-și duceau din puțin afacerile și care și le-au dirigit pe baze legale. Dacă nu credeți, faceți o vizită prin oricare din marile en-gros-uri bucureștene: aproape jumătate din comercianți au tras deja obloanele! Este însă pentru prima dată cînd se resimte nemijlocit caracterul efemer al afacerilor fără măcar o implicare în activitatea propriu-zisă de producție.

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACȚIA „22”

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, fosti deținuți politici și veterani de război:

- Numai 6.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 54%);

- Numai 5.000 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (reducere 62%).

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎN GRATUIT.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- 7.500 lei pe 3 luni (reducere 42%), cu expediere la domiciliu;
- 6.500 lei pe 3 luni (reducere 50%), cu ridicare de la redacție.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: **Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, Bucuresti.** Adevăratele (talon de pensie, adevăratele școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: **Revista „22”, Calea Victoriei 120, sector 1, Bucuresti, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.**

MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

EMIL HUREZEANU

Diplomație: între spectacol și eficiență

Vizitele, oarecum discrete, în Germania, ale miniștrilor Adrian Severin și Radu Boroianu merită, la oarecare vreme după consumarea lor, o atenție specială. Importanța relațiilor României cu Germania nu este îndeajuns de evocată: Germania este puterea occidentală cel mai activ implicată în dezvoltarea reformei economice și politice în țările central-est-europene și, în același timp, avocatul acestor țări în ofensiva lor de integrare euro-atlantică. Germania este însă un avocat selectiv, exigent și, la prima vedere, chiar discriminatoriu. De ani de zile, Bonn-ul n-a făcut un secret din sprijinul necondiționat pe care-l acordă Poloniei, Ungariei și Cehiei în eforturile lor de intrare în NATO. Motivele acestui sprijin sînt cunoscute. Cele trei țări sînt cele mai înaintate membre ale fostului Pact de la Varșovia, din punct de vedere economic, al progresului reformei politice și al modernizării militare și prin eforturile lor de afilare la structurile economice și de securitate occidentale. Concilierea deplină cu Polonia, începută de Willy Brandt, la sfîrșitul anilor '60, și transformarea acestei țări în partener NATO este pentru Germania sfîrșitul de secol o garanție de securitate vitală, inclusiv în relațiile ei cu Rusia și Ucraina. Obsesia graniței de est vulnerabile va dispărea astfel, în sfîrșit, pentru Germania reunificată. Ungaria și Cehia fac parte din sfera de influență economică și culturală tradițională a Germaniei. O sferă de influență electivă, nu imperativă, pentru Praga și Budapesta, pe care aceste țări, chiar ocupate și trădate de Germania, n-au părăsit-o, de fapt, niciodată. Și Polonia, și Ungaria și Cehia au fost principalii piloni strategici ai Pactului de la Varșovia. Aflate la frontierele NATO, în inima Europei, între Germania și Rusia, cele două mari puteri neliniștite ale istoriei moderne, Ungaria, Cehia și Polonia sînt state cu o poziție geopolitică și strategică vitală pentru interesele de securitate ale oricărui stat sau alianță ce doresc să-și impună modelul de valori în Europa. Ungaria, Cehia și Polonia au fost colonile de coroană ale comunismului sovietic. În fiecare din aceste țări, Moscova a riscat prin represiunea revoluției maghiare, în 1956, invazia Cehoslovaciei, în 1968, și impunerea stării de război în Polonia anulului 1980, nu atât perpetuarea unor conflicte interne și punerea în chestiune a comunismului de stat, cât o confruntare de amplitudine mondială. Iată de ce, acum și în ultimii ani, Polonia, Cehia și Ungaria sînt candidații cei mai dorți și mai apți, în același timp, cînd e vorba de extinderea NATO.

Am repetat aceste locuri comune pentru simplul motiv că eliminarea lor riguroasă din discursul românesc, politic și publicistic, curent al procesului de integrare euro-atlantică e o sursă constantă de erori interpretative. România, oricare ar fi meritele și calificările ei euro-atlantice, face parte, alături de Bulgaria, dintr-o orbită secundară a intereselor strategice ale marilor puteri - Statele Unite, Anglia, Franța, Germania și Rusia -, alăta vreme cît așa-zisa balanță de putere e relativ stabilă, așa ca în prezent. Importanța geopolitică a României a crescut și crește în momentele cînd conflictele limitrofe sau regionale, pe fondul unor tensiuni ireconciliabile între marile puteri, fac din opțiunile de securitate românești un factor indispensabil al analizei strategice: aceste momente sînt destul de rare. Așa s-a întîmplat, prin forța lucrurilor, în cele două războaie mondiale, în timpul războiului balcanic, la începutul administrației Nixon, prin implicarea Bucureștiului în cîmpul de interese americano-sovietico-chinez, și transformarea lui Ceaușescu în dictatorul comunist de cea mai amplă utilizare Est-Vest. Nu sîntem în prezent într-un astfel de moment. România trebuie să-și asume cu răspundere și luciditate acest statut al mizei secundare, indiferent de datele obiective și percepțiile subiective: populație, teritoriu, poziție geografică, potențial de dezvoltare, capacitate de mediere, dorință de apartenență la Occident, stabilitate politică și socială consolidată.

România trebuie să-și respecte apoi, cît mai consecvent, normalitatea democratică obținută atît de greu și cu atîta vinovată întîrziere. Întîrzierea democratizării țării e un factor în sine, încă valabil, care explică rezervele NATO. În sfîrșit, liderii români ar fi bine sfătuiți, cum se spune, dacă, prin gesturi diplomatice abile, oportune și spectaculoase - și aceste gesturi sînt credibile doar cînd sînt făcute de politicieni democrați, ca în prezent -, ar încerca să deblocheze

inertțiile și clișeele partenerilor europeni. Politică de apropiere față de Budapesta, Varșovia, Praga, Kiev, operată ingenios și rapid în ultimele trei-patru luni, este un astfel de exemplu.

Venirea în Germania, la jumătatea lunii martie și la doar o săptămînă unul după altul, a d-nilor Boroianu și Severin ar fi putut fi marcarea unui cîștig diplomatic redutabil. N-a fost intru totul așa. Radu Boroianu și Bogdan Teodorescu au venit la Bonn într-o misiune oarecum clandestină. Ei au conferit cu liderii comunităților sașilor și șvabilor originari din România, cărora le-au cerut să sprijine eforturile de integrare în NATO ale guvernului român. D-nii Duerr și Laub, șefii acestor comunități ale etnicilor germani originari din România, au promis că vor sprijini aceste eforturi. Fostul președinte Iliescu nu le-a cerut-o vreodată. Acum însă, și noua situație din țară, și credibilitatea noilor guvernanți îi fac și pe germanii originari din România foarte sensibili la interesele românești. În mod ciudat, Radu Boroianu nu le-a vorbit interlocutorilor săi despre intenția guvernului român de a returna sașilor și șvabilor stabiliți în Germania, dacă se-ntorc în România, pămînturile și celelalte bunuri care le-au aparținut. Vestea a fost anunțată de d-l Boroianu, în chiar ziua plecării sale spre țară, într-un interviu publicat în presa germană, fără să fie urmată de clarificările necesare. Această intenție a guvernului român, anunțată cu jumătate de gură și oarecum în fugă, a sfîrșit în Germania, pe lingă surpriză, mai multă confuzie decît satisfacție. În schimb, vestea cu adevărat importantă a sprijinului comunităților sașilor și șvabilor din Germania în favoarea integrării României în NATO, în primul val, a trecut neobservată și în România, și în Germania. Ministrul de Externe Severin a sosit în Germania chiar pe această undă a efectelor contradictorii ale veștii anunțată de d-l Boroianu. Șeful diplomației române n-a putut și nici n-a încercat, de altfel, să facă capital pe seama noii măsurii. Motivul? Abia dacă știa despre ce e vorba. Ministrul a bătut în retragere, spunînd că e vorba de o măsură care se va aplica, de la caz la caz. În sfîrșit, în dialogul d-lui Severin cu ministrul de Externe german Kinkel, n-a fost reținută, potrivit comunicatului, nici o referire la vestea anunțată cu surle și tobe de ministrul Boroianu, două zile mai înainte. D-l Severin a comunicat, în schimb, intenția României ca, prin parteneriatele de securitate cu Ungaria, Polonia și Ucraina, să contribuie la consolidarea unei zone de stabilitate regională, favorabilă, în definitiv, Germaniei. În realitate, oricît de binevenită, această propunere, care, în cazul relațiilor româno-ucrainene, e încă într-o fază incipientă și nesigură, e depășită pe teren de relațiile oricum stabile între Germania, Ungaria, Polonia și chiar Ucraina, și între fiecare din aceste țări, una cu alta.

În iunie anul trecut, președintele Iliescu, în vizită la Bonn, a scos din mîncă o altă carte. România, i-a spus Iliescu cancelarului Kohl, poate fi o punte economică strategică între țările transcaucaziene și vestul Europei, în ipoteza construirii unei conducte de petrol și gaze naturale, care, ocolind Rusia și Ucraina - zone instabile, a precizat Ion Iliescu -, să traverseze teritoriul României. În realitate, Rusia, Ucraina și chiar Bulgaria - vezi recentul acord încheiat de vicepremierul rus Oleg Lobov la Sofia, între Gasprom-ul rusesc și Bulgargas, prin care Bulgaria devine principalul distribuitor de gaz metan rusesc în regiune - își realizează aceleași obiective singure, fără implicarea României. În mai puțin de un an, fostul președinte Iliescu, actualul ministru de Externe Severin și ministrul Informațiilor Boroianu au făcut propuneri și declarații spectaculoase la Bonn, dar fără acoperire, continuitate și finalitate depline și credibile, în politica internă și externă a României. În schimb, cancelarul Kohl și vicecancelarul Kinkel au reamintit de fiecare dată interlocutorilor români, de după noiembrie 1996, importanța redemarării dialogului româno-german, odată cu vizita lui Ion Iliescu. Între diplomația spectaculară și diplomația eficientă, diferența, minimă dar esențială, e că prima întreprinde oarecum continuitatea, imposibilă, a ultimei, cînd e vorba de gesturile Bucureștiului în direcția Germaniei. În limba germană, cuvîntul „succes” are aceeași rădăcină precum cuvîntul „urmare” și/sau „a urmări”. Poate că în felul diferit al germanilor și al românilor de a înțelege succesul și continuitatea stă și piedica conceptuală majoră, chiar dacă nu insurmontabilă, din relațiile bilaterale.

ȘERBAN ORESCU

40 de ani de la înființarea Comunității Europene

Odată cu cererile de aderare la Uniunea Europeană și NATO, României nu-i mai este deloc indiferent felul în care structura acestor organizații evoluează.

Astăzi, 25 martie 1997, se împlinesc 40 de ani de la înființarea Comunității Europene, prin tratatele de la Roma, ieșită din Comunitatea Cărbunelui și Oțelului.

Dacă la înființarea Comunității Europene aveau doar șase membri, Uniunea Europeană numără azi 15 și este sesizată cu dorința a încă 12 de a adera la ea. Pînă acum schimbările de structură din Comunitatea Europeană au avut în vedere în special adîncirea integrării. Astfel s-a trecut de la un fel de uniune vamală, la început, la o uniune economică, iar în prezent se pun bazele unei uniuni monetare. De acum încolo însă Uniunea Europeană trebuie să-și regîndească structurile, nu numai în vederea creșterii integrării, ci și a extinderii considerabile a Uniunii, pe seama admiterii treptate de noi state cu un nivel economic mai scăzut, adică în condițiile unei creștînde eterogenități.

Noul tratat unional, care urmează a fi semnat, după toate probabilitățile, la Amsterdam, în luna iunie, ține seama de ambele cerințe: adîncire a integrării și extindere orizontală. Al doilea aspect, mai ales, prezintă interes deosebit pentru țara noastră.

În ce sens cred specialiștii că va evolua organizarea internă a Uniunii? Experții au de rezolvat un anume antagonism; cerințele legate de adîncirea integrării se ciocnesc de cele implicate de extinderea organizației. De ce? Pentru simplul motiv că noii candidați, aflîndu-se pe o treaptă mai modestă de dezvoltare, nu sînt susceptibili de aceeași integrare precum țările dezvoltate care au constituit pînă acum nucleul Uniunii. Chiar din 1993, cînd a fost semnat tratatul de la Maastricht, a apărut evident că nu toate statele membre sînt susceptibile să intre într-o uniune monetară - treaptă superioară de integrare, presupunînd îndeplinirea unui număr mare de criterii. Încă din 1993 a apărut deci conceptul de integrare diferențiată. El înseamnă că în cadrul aceleiași uniuni pot exista nuclee de integrare la care unii participă, iar alții rămîn pe dinafară, deocamdată. În această direcție trebuie căutate soluțiile la care se va ajunge de bună seamă la Amsterdam, în iunie. Țara noastră are astfel șanse mai mari să fie acceptată (într-o formă oarecare de integrare diferențiată) decît dacă integrarea ar avea pentru toți același conținut exigent.

Integrarea diferențiată facilitează admiterea și prin aceea că permite subvenții diferențiate din bugetul unional, ceea ce reduce costul extinderii, atît de important pentru țările bogate. E drept, scade pentru noii membri speranța de a încasa masivele subvenții de care au beneficiat în trecut țări precum Grecia și Portugalia. Nu mai puțin, chiar așa revizuite, avantajele aderării rămîn substanțiale.

A doua problemă majoră este revizuirea mecanismului decizional astfel încît să rămîna democratic, dar să nu permită „majorizarea” vechilor membri (adică punerea lor în minoritate de către cei noi). Este ceea ce s-ar întîmpla dacă Uniunea s-ar extinde, iar statutele ei ar rămînea neschimbate.

Altfel spus, soluția organizatorică pentru extinderea Uniunii este o integrare diferențiată (alternativa la ea însemnînd paralizarea Uniunii). De aceea se vorbește insistent de „geometrie variabilă”, cînd se anticipează organizarea viitoare a Uniunii, de trepte, etape și criterii. „Examenale” lipsesc conceptual în vocabularul diplomatic; ele vor exista însă, căci ce altceva înseamnă controlul îndeplinirii criteriilor? Poate că unii critică acest concept ca scolastic. Cert e că el duce la un fel de meritocrație. Ei ar trebui deci să probeze că și promovarea pe bază de merite e falsă.

Biblioteca Grupului pentru Dialog Social anunță constituirea Clubului INTERNET GDS.

Toți cei interesați să contribuie la promovarea Internet-ului în România sînt așteptați la întîlnirile săptămînale ce au loc în fiecare miercuri la ora 17.00 la Biblioteca Grupului pentru Dialog Social din Calea Victoriei nr. 120.

IULIAN ANGHEL

Ajutor pentru cei mai săraci dintre săraci

În 1992, în baza Hotărârii Guvernamentale nr. 290, era autorizată să funcționeze Cantina centrală de ajutor social București - unitate subordonată Consiliului General al Municipiului București și finanțată integral de la bugetul local. La 5 ani de la adoptarea acestei hotărâri, în București există 5 cantine de ajutor social, la care sînt abonate 4.110 persoane.

Într-o conferință de presă de săptămîna trecută, unul din consilierii de la Ministerul Muncii și Protecției Sociale se plîngea de neputința ministrului din care face parte de a avea o evidență clară a veniturilor populației, astfel încît să se poată stabili cu exactitate cine are cu adevărat nevoie de protecție socială. Ceea ce se voia a fi subliniat era faptul că unii beneficiază în mod nemeritat de această protecție. Și pentru a fi mai convingător, consilierul afirma: „Sînt unii care vin în mașini Audi pentru a-și ridica masa de la cantina de ajutor social”. Cînd sărăcia riscă să devină un fenomen general, este greu, fără îndoială, să-i alegi dintre săraci pe cei mai săraci, iar aici Ministerul Muncii și Protecției Sociale pare a avea dreptate. A da însă un exemplu ca cel mai sus pomenit este fie o dezinformare, fie o necunoaștere a realității. Și în ambele cazuri este un exemplu greșit ales: pentru că astfel de cantine se află sub patronajul consiliilor locale și sînt finanțate de la bugetul local, nicidecum de la Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

Conform Deciziei nr. 290/1992, pot beneficia de o masă pe zi la Cantina de ajutor social copiii aflați în întreținerea familiei al cărei venit mediu lunar pe o persoană în întreținere este sub 30% din salariul minim brut pe economie, ceea ce înseamnă la ora actuală aproximativ 45.000 lei. Mai pot beneficia de acest ajutor invalizii și bolnavii cronici (a căror incapacitate este dovedită cu acte medicale), persoanele fără venituri proprii care au vârsta de cel puțin 55 de ani femeile și 60 bărbați, pensionarii fără pensii sau cei cu pensii foarte mici. Pot apela, de asemenea, la acest ajutor (pe o durată de maximum 90 de zile) persoanele care nu îndeplinesc condițiile de mai sus, dar dintr-un motiv sau altul nu au în acel moment venituri proprii care să

le asigure un nivel de trai minim.

După cum se vede, criteriile sînt destul de „severe”, iar plafonul de 45.000 lei pe membru de familie, ce trebuie respectat, nu pare a ține deloc seama de pragul de sărăcie și nici nu ia în calcul nivelul minim al venitului ce trebuie să asigure unui om existența. Este, poate, unul din motivele pentru care la cele 5 cantine de ajutor social din București nu sînt abonate decît 4.110 persoane, deși disponibilul în momentul de față este de 6.000 de porții. În ultimul timp însă - după cum afirmă directorul adjunct al cantinei centrale, Sorina Marin -, datorită scăderii nivelului de trai, dar și unei mai eficiente mediatizări, numărul celor care-și depun dosare pentru a beneficia de supa săracului este în continuă creștere. Se adaugă aici și Hotărîrea Guvernului din 28 februarie, care exclude din calculul veniturilor alocația pentru copii, ceea ce permite unui număr crescînd de familii să se încadreze în dispozițiile HG 290/1992. Conform aceleiași hotărîri guvernamentale din 28 februarie, suma alocată pentru o porție este de 3.850 lei, urmînd ca de la 1 aprilie ea să fie de 4.800 lei.

În eventualitatea în care cele 6.000 de porții zilnice vor fi acoperite, Primăria intenționează să deschidă alte două cantine, în sectoarele 4 și 6. Cam atît poate oferi bugetul local. Nici vorbă deocamdată de un serviciu care să distribuie hrana la domiciliu pentru bolnavii care nu se pot deplasa. Asta ar presupune cheltuieli suplimentare - personal suplimentar, mașini pentru transport, vase pentru hrană etc. Or, chiar și în actuala formulă, cînd beneficiarul vine și-și ridică hrana de la cantină, Primăria Capitalei a cheltuit numai în luna martie 50 milioane de lei (bani care includ nu numai cheltuielile de hrană, ci și pe cele de personal).

Organizații care derulează programe tip cantină socială:

Asociația Caritas Lugoj, Str. 20 Decembrie nr. 38, tel. 31.24.96; Asociația Caritas Timișoara, Str. Corbului nr. 2, tel. 19.06.81; Asociația Inimi Caritabile, Str. Colentina nr. 15, bl. R25, ap. 20, București, sectorul 2, tel. 688.62.24, 638.24.62; Asociația Handicapaților Locomotori din Județul Timiș, B-dul C.D. Loga nr. 58, Timișoara, tel. 19.41.87; Asociația Medicală Creștină Christiana, Str. Gh. Șincai nr. 9, Timișoara, tel. 21.70.96; Asociația Ortodoxă Precista Mare, Str. N. Titulescu nr. 2, Roman, Jud. Neamț; Asociația Sf. Stelian, B-dul Regina Maria nr. 1, bl. P5B, ap. 14, București, sector 4, tel. 312.18.80; Fundația Estuar, Șos. Olteniței nr. 188, bl. IB, ap. 54, tel. 330.49.10; Fundația Gorun, Str. Al. Marghiloman nr. 133, Buzău, tel. 71.07.24; Fundația Revoluției din România Decembrie 1989 Jud Prahova, Str. Soarelui nr. 16, Ploiești, tel. 12.60.97; Fundația Sf. Ștefan, Str. Dr.

Bagdasar nr. 1, Ploiești, tel. 12.65.41; Fundația Speranța, Str. Amurgului nr. 18, bl. 119, ap. 7, Suceava, tel. 25.79.19; Fundația Umanitară Armonia Suceava, Str. Mihail Kogălniceanu nr. 25, Suceava, tel. 22.97.44; Fundația Umanitară Bucovina Viitoare Rădăuți, Str. Mihai Viteazul nr. 14, bl. 43, ap. 2, Rădăuți; Fundația Umanitară Daromad - Suceava, Str. Mărășești nr. 49, bl. 29, ap. 1, Suceava; Sf. Nicolae, Str. Gh. Gr. Cantacuzino nr. 58, Ploiești, tel. 11.28.34; Societatea Ecologistă Grigore Antipa, B-dul Mihai Eminescu nr. 102, Botoșani, tel. 53.45.98; Societatea Națională a Handicapaților Fizic din România, filiala București, B-dul Banu Manta nr. 9, cam. 1, București, sector 1, tel. 222.52.20, 222.31.37; Societatea Română de Caritate Carrom, B-dul Mihail Kogălniceanu nr. 27, Primăria Capitalei, București, sector 5, tel. 614.86.33.

ONG-urile în sprijinul săracilor

În România, după anul 1989 au început însă să funcționeze diferite organizații neguvernamentale care, cu finanțare în special externă, s-au implicat în diferite activități în interesul societății. Mai toate însă, indiferent de profilul lor, în loc să fie încurajate și sprijinite, au fost mai degrabă obstructionate. Pare, de aceea, demnă de luat în seamă declarația primului-ministru Victor Ciorbea făcută la întîlnirea cu organizațiile nonguvernamentale, din 19 februarie, în care se arată preocuparea Guvernului de a amenda o serie de legi și reglementări în scopul de a îmbunătăți cadrul de dezvoltare a ONG-urilor - declarație cu atît mai interesantă cu cît ea, dacă ar fi pusă în practică, ar îmbunătăți considerabil activitatea organizațiilor neguvernamentale care se preocupă nemijlocit de ajutorarea persoanelor aflate în dificultate.

Organizația Caritas București, aflată sub patronajul Bisericii Catolice, s-a înființat în România în 1990, primele sale activități fiind acelea de distribuire a ajutoarelor umanitare. Concomitent, au luat ființă mai multe proiecte în domeniul social: a fost înființată o cantină de ajutor social, care în momentul de față distribuie hrană la domiciliu pentru 40 de persoane. Pe 1 mai anul acesta, organizația va deschide o altă cantină, cu alte 40 de locuri, pentru persoanele care se pot deplasa. Proiectele nu se opresc însă aici: în cadrul aceluiași program de ajutorare a persoanelor aflate în dificultate, funcționează o spălătorie și un club pentru bătrîni. Fundația asigură și diferite facilități pentru copiii proveniți din familiile sărace, cărora le programează întîlniri și excursii. Mai mult, organizația dispune de un alt program destinat sănătății, în cadrul căruia funcționează o farmacie care distribuie medicamente gratuit, un laborator de analiză și un altul de orientare psihologică, un serviciu de îngrijire a bolnavilor la domiciliu. În perspectivă, Caritas va pune la punct și un serviciu de îngrijire menajeră, de care vor beneficia 100 de persoane. Proiecte de acest fel ale organizației există în mai multe orașe din România. Problema care se ridică nu este însă cea a proiectelor, ci a modului cum acestea sînt sau vor fi finanțate. „Ne-au ajutat foarte mult Caritas-urile din Occident și din toată lumea. Dar nimeni nu te poate ajuta la infinit chiar dacă se înțelege că

statul român se află într-o situație neplăcută și nu ne poate ajuta”, spune directorul organizației, preotul I. Cobzaru. Rarele ajutoare venite din partea consiliilor locale sînt insuficiente. Principala sursă de venituri ar trebui să rămîna autofinanțarea. Caritas este acum proprietarul unei tipografii și al unui magazin din ale căror venituri se acoperă o parte din costurile proiectelor sociale.

O soluție legislativă

Soluția autofinanțării, în contextul actual (cînd bugetul de stat nu poate nici pe departe suporta cheltuielile presupuse de proiectele unor astfel de organizații și mai ales cînd se constată tendința organizațiilor umanitare din străinătate de a-și reduce volumul ajutoarelor), nu este lipsită de riscuri. Legislația actuală nu încurajează autofinanțarea ONG, mai mult, le obstructionează inițiativele. Organizațiile nonprofit sînt asimilate agenților economici cu activități profitabile și impozitate ca atare. În 1995, asociația umanitară Inimi Caritabile a fost obligată să plătească impozite în valoare de 7 milioane pentru desfășurarea unor activități economice fără să se țină seama însă de faptul că toate veniturile realizate din aceste activități erau folosite pentru întreținerea unui club-cantină, la care de 3 ori pe săptămîină iau masa 25 de persoane în vîrstă și fără posibilități materiale. Totuși, cu ajutorul Organizației Suedeze pentru Sprijin Umanitar Individual (care încă de la începutul înființării sponsorizează organizația Inimi Caritabile cu 40.000 coroane pe trimestru), s-a reușit continuarea acestui program, ba chiar lărgirea lui. Anul acesta, Bancaorex a oferit organizației 30 de milioane lei, sumă care a permis derularea unui program de ajutorare la domiciliu pentru 50 de persoane care nu se pot deplasa.

Organizația neguvernamentală Sfîntul Stelian, împreună cu Societatea Națională a Handicapaților Fizic din România au închiriat în 1995, în condiții deloc avantajoase, un imobil în Piața Chirigiu, pe care cu eforturi foarte mari au reușit să-l amenajeze și în care, chiar în această săptămîină, se va deschide o cantină la care o dată pe săptămîină peste 300 de persoane vor putea lua masa. Cele două asociații speră ca la toamnă să poată pune la punct un serviciu pentru distribuirea hranei la domiciliu. Pe lîngă aceste organizații, în București mai funcționează încă 7 astfel de asociații, care sub diferite forme au dezvoltat programe tip cantină de ajutor social. În țară numărul lor este de aproximativ 25.

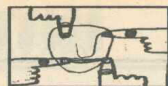
Oricît de mare ar fi însă bunăvoința și strădania unor astfel de organizații, fără un sprijin legislativ eficient activitatea lor riscă să se diminueze din lipsă de mijloc, tocmai acum cînd este cea mai mare nevoie de ele.

APPRODI
Antologia de poezie mediteraneană

de Emanuela Bercini

By BANCA DI ROMA

La editura Marzorati din Milano a apărut de curînd volumul **Approdi. Antologia de poezie mediteraneană**, sub îngrijirea lui Emanuela Bettini. În spațiul mediteranean, „locul unde istoria devine poezie”, cum spune Bettini în introducerea, a fost inclusă și poezia românească, pe lîngă cea spaniolă, occitană, corsicană, sardă, italiană, istriană, slovenă, croată, bosniacă, albaneză, muntegoreană, greacă, ucraineană, turcă, israeliană, arabă. Marco Cugno, cunoscut traducător al literaturii române în italiană, a selectat pentru acest volum următorii poeți: Liviu Antonesei, Romulus Bucur, Magda Cârncei, Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Nichita Danilov, Florin Iaru, Mariana Năchit. Alex. Musina, Marta Petreu, Petru Romoșan, Ion Stratan, Andrei Bodiu, Ioan Es. Pop și Simona Popescu.

ACCENTE

CRISTIAN PEDA

Eleganță și calcul rezonabil

Publicate săptămîna trecută, rezultatele Eurobarometrului arată că, între central și est-europeni, românii sînt cei mai decizi să se alătore UE (80% ar vota în favoarea integrării) și cei mai favorabili unei aderări a țării la NATO (un procent semnificativ apropiat, 76% dintre români, ar răspunde pozitiv într-un eventual referendum organizat pe tema intrării în NATO). Sociologii autohtoni s-au grăbit să interpreteze datele în termeni sentimentali, trăgînd concluzia că n-am avea de-a face aici decît cu un optimism naiv, un fel de efect pervers al ignoranței și al disperării în care fosta guvernare a blocat majoritatea populației (referința la fosta guvernare e justificată de faptul că sondajul a fost derulat în lunile octombrie și noiembrie din anul trecut). Nu putem să polemizăm aici cu onorabili sociologi, mai ales că mistica cifrelor a devenit un monopol al acestei bresle, care s-a obișnuit de altfel să speculeze înălțor în marginea naturii totalmente imprevizibile a poporului moritic. Am vrea să atragem totuși atenția asupra unei singure chestiuni: dincolo de cifre și speculații pozitiviste, există fapte (desigur nu „sociale”, cum le plac sociologilor, ci evenimentale pur politice) care ne pot ajuta să înțelegem mult mai bine ce anume se întîmplă în România de astăzi și care sînt șansele noastre de modernizare (adică de integrare „naturală” în Uniunea Europeană și în NATO). Voi lua în seamă aici două asemenea evenimente, petrecute ambele săptămîna trecută. E vorba, de fapt, de două declarații ale unor lideri ai principalului partid din coaliția guvernamentală.

Prima declarație îi aparține d-lui Mircea Ciomara. Nemulțumit să afle, din raportul SRI, că volumul evaziunii fiscale reprezintă aproximativ 70% din PIB, ministrul Finanțelor a replicat în termenii următori: „Ceva nu este în ordine. Din cîte știu eu, d-l Măgureanu obișnuiește s-o ia razna” (declarație reprodușă în *Adevărul* nr. 2.132 din 27 martie a.c.). Atunci cînd un ministru folosește un asemenea limbaj, atunci cînd declară că șeful serviciilor secrete „obișnuiește s-o ia razna”, el descalifică una din instituțiile statului, pe aceea căreia, în aceeași zi, șeful statului îi dorea să ajungă „un paznic discret și fidel al interesului public” (cf. *România liberă* nr. 2.128). Dacă raportul SRI a supraevaluat dimensiunile evaziunii fiscale, atunci șeful acestei instituții trebuie să răspundă în fața legii pentru eroarea comisă. În orice caz, Virgil Măgureanu nu poate fi pedepsit – dacă s-ar dovedi vinovat – cu ironii ieftine, împrumutate din limbajul suburban, ci folosind mijloacele statului de drept. Sau poate că d-l mi-

nistru cunoaște cazul vreunui stat european sau membru al alianței atlantice în care erorile serviciilor de informații sînt tratate în acest registru derizoriu? De fapt, limbajul d-lui Ciomara este descalificator nu doar pentru instituția serviciului de informații, ci și pentru persoana ministrului. Aici intervine, de fapt, o problemă de stilistică politică: e vorba de eleganța discursului, întronată azi în Europa democratică și liberală. Citind declarația d-lui ministru, nu m-am putut reține să o compar cu o replică auzită cu cîteva zile în urmă, într-un dialog al fostului premier francez, Edouard Balladur, cu adversarul său socialist Laurent Fabius. Acuzat pe nedrept că în timpul guvernării sale au crescut atît inflația, cît și șomajul, Balladur, specialist, ca și d-l Ciomara, în Finanțe, i-a replicat lui Fabius: „*Monsieur, vous dites le contraire de la vérité*”. Aceasta e distanța care ne separă de Europa: ea e sesizabilă nu în cifrele însoțite de speculații sociologice, ci în diferența dintre „X obișnuiește să o ia razna” și eleganța cu care eviți să-i spui adversarului că minte.

Al doilea exemplu e tot o declarație a PNȚCD. Schimbarea lui Gh. Funar cu Valeriu Tabără la conducerea PUNR a fost interpretată de prim-vicepreședintele PNȚCD, academiician Gabriel Tepelea, ca o „intenție de normalizare”, drept pentru care a fost lansată următoarea invitație: „*dacă între membrii PUNR vor exista membri luminați și fără pată, dornici să se înscrie în tradiția ardeleană, sunt bineveniți în PNȚCD*” (apud *România liberă*, nr. 2.126). Probabil că nimeni nu s-a mirat vînzînd că schimbările din PUNR i-au făcut pe liderii PDSR să se gîndească la o posibilă alianță cu foștii parteneri de guvernare. În schimb, o invitație de a intra în PNȚCD adresată membrilor „luminati și fără pată” din PUNR e o surpriză. Calculul politic cel mai trivial îi face pe membrii partidului să încerce să seducă, uneori pe căi puțin onorabile, membrii altor partide. Această trivialitate are însă limitele ei. Nu trebuie uitat că PUNR este un partid care, spre deosebire de cealaltă grupare radicală de stînga, PRM (rămășă la același scor electoral), a scăzut, în preferințele electoratului, din 1992 în 1996. În al doilea rînd, forțele sale sînt concentrate în Ardeal, acolo unde actuala coaliție guvernamentală are cea mai serioasă susținere politică. În aceste condiții, a căuta membri „luminati și fără pată” în PUNR, gata să se integreze în PNȚCD, pare a fi o eroare de calcul. Parcă pentru a proba acest lucru, la o zi după declarația d-lui Tepelea, presa a semnalat că un senator PUNR, Iustin Tambozie, i-a cerut procurorul general să anuleze sentința din 1946 prin care Antonescu a fost condamnat la moarte, același senator adăugînd – în buna tradiție ardeleană recentă – sugestia ridicării unei statui în memoria fostului aliat al lui Hitler. PNȚCD nu s-a grăbit să reacționeze la o asemenea propunere. Să fi descoperit aici urma „luminării fără pată” instalate în PUNR după renunțarea la Funar și Gavra? Ca să folosim tot o comparație cu lumea politică franceză, invitația d-lui Tepelea e similară cu invitația la asociere pe care un lider gaullist ar adresa-o membrilor Frontului Național, contestatarii de ocazie ai Holocaustului nazist, în eventualitatea în care Le Pen și Bruno Mégret (atît de asemănători cu d-nii Funar și Gavra) ar fi înlocuiți cu lideri de rang secund. E nevoie să adăugăm că o asemenea invitație e pur și simplu inimaginabilă? Calculul politic rezonabil o interzice. Extremismul e anti-european, chiar dacă el subzistă, ca o anexă – uneori semnificativă ca pondere (în Franța sau Austria, de pildă) – în marginea societății politice. Nimeni nu încearcă să își construiască identitatea europeană chemînd în ajutor extremiștii „luminati”, fie ei inspirați de tradiții interbelice.

E posibil ca exemplele de mai sus, referitoare la erorile unor lideri importanți ai PNȚCD, să pară slabe în comparație cu cifrele care dezvăluie simțirea populară. Trebuie să ținem însă seama că deciziile politice se iau nu cu ochii la sondaje, ci în urma negocierilor cu liderii politici.

ACCENTE

DAN. L. DANIELOPOL

Fascinația biologiei

Am avut noroc ca la Liceul „Spiru Haret”, în București, unde am învățat în perioada anilor '50, să beneficiaz de o atmosferă intelectuală remarcabilă: profesori care au știut să ne deschidă curiozitatea pentru științele naturale, istorie, literatură. Profesorul de biologie, Ion Voiculescu, a reușit să transmită multor elevi ceea ce acum numesc **fascinația biologiei**: în spatele realității precise a științelor naturale stă ideea evoluției lumii vii, o idee grandioasă, învăluită de un fel de mister. Interesul meu pentru biologie s-a dezvoltat în continuare prin studiile făcute la Facultatea de Științe Naturale din București. Profesorii de atunci, ce aparțineau încă vechii generații de naturaliști, au reușit, într-o perioadă de relativă relaxare ideologică, să ne transmită ideea cunoașterii complexității organismelor nu numai ca o succesiune de aventuri ale unor oameni creativi, dar și ca un proces sistemic, cu ramificații culturale multiple.

Evoluția este nu numai o realitate materială, ci și un concept, a cărui percepție s-a schimbat, depinzînd de contextul epocii în care oamenii au trăit spiritual. Nu cred că există o altă idee în biologie care să fi pasionat și să fi aprins atîtea discuții ca aceea a evoluției, idee care să fi interesat nu numai pe specialiști, ci și cercuri largi de oameni cultivați. Resimt și azi o emoție și admirație profundă pentru ideile asupra evoluției scrise de Emil Racoviță în diverse lucrări de specialitate, dar și a celor exprimate de Lucian Blaga în *Știința și Creație*, primul volum al *Trilogiei Valorilor*. A discuta despre evoluția biologică înseamnă a lua în considerare istoria ideilor, a înțelege ceva despre tradiția în care oamenii au fost educați și au creat; e o îmbinare de fapte și speculații care nu înlătură niciodată vîlul de pe misterul profund al vieții. Așa cum spune Blaga, omul există în două orientări diferite: cel material și cel al misterului. Orientul material este cel al lumii concrete, sensibile, în care omul luptă să supraviețuiască. Cel al misterului este mediul spiritual în care omul încearcă să se cunoască pe el însuși, să se definească în raport cu lumea ce îl înconjoară.

Putem vorbi de existența unei școli românești de evoluționism, lucru remarcabil încă din 1937 de Mircea Eliade (a se vedea articolul „Speologie, istorie, folclor...”, repătrîțit în volumul *Fragmentarium*). Propagarea cunoașterii evoluției lumii subterane a luat o dimensiune culturală de proporții internaționale, prin faptul că personalități ca Emil Racoviță și mai tîrziu succesorii lui la conducerea Institutului de Speologie – Constancia Motăș, Traian Orghidan – au reușit să comunice fapte și idei semnificative din felul cum viața persistă sau se desfacează de milioane de ani sub pămînt.

Nicolae Botnariuc, la Facultatea de Biologie din București, a reușit să dezvolte o altă fațetă a evoluționismului în ultimii 30 de ani, atrăgînd atenția că evoluția înseamnă nu numai reconstrucția istorică a schimbărilor organismelor, ci și analiza organizării sistemice a lumii vii. Componentele materiale ale oricărui organism formează sisteme complexe, organizate ierarhic și interconectate. Organismele, ca indivizi, sînt structurate la un nivel ierarhic superior în populații. Există o permanentă comunicare între organisme la nivelul populației. Schimbările evolutive care se produc sînt rezultatul unor cauze multiple, una dintre cele mai studiate este cea a selecției naturale. Această viziune a evoluției a fost comunicată de către Nicolae Botnariuc generațiilor de studenți și elevi prin cursuri, cărți și conferințe. Așadar, tradiția culturală a evoluționismului în România este un lucru bine stabilit, grație forței cu care diverse personalități au reușit de-a lungul tim-

pului să o facă cunoscută publicului.

*

Am părăsit România la începutul anilor '70. Stabilii în Austria, predau de mai mulți ani cursuri de ecologie, în special legate de tema evoluției lumii subterane. În anul 1990 am revenit la București și de atunci aproape în fiecare an petrec cîteva zile în acest oraș. Urmăresc cu mult interes evoluția vieții culturale românești și am toată admirația pentru cei ce se luptă să repună la locul lor valori culturale care au fost ținute la index o vreme îndelungată sau care, cu o perseverență remarcabilă, creează o nouă generație de valori.

Vizitele în România îmi produc de multe ori deziluzii profunde. Una dintre acestea și de atunci aproape în fiecare an petrec cîteva zile în acest oraș. Urmăresc cu mult interes evoluția vieții culturale românești și am toată admirația pentru cei ce se luptă să repună la locul lor valori culturale care au fost ținute la index o vreme îndelungată sau care, cu o perseverență remarcabilă, creează o nouă generație de valori.

Vizitele în România îmi produc de multe ori deziluzii profunde. Una dintre acestea și de atunci aproape în fiecare an petrec cîteva zile în acest oraș. Urmăresc cu mult interes evoluția vieții culturale românești și am toată admirația pentru cei ce se luptă să repună la locul lor valori culturale care au fost ținute la index o vreme îndelungată sau care, cu o perseverență remarcabilă, creează o nouă generație de valori.

Colegi, care pe vremea cînd lucram în România fuseseră parteneri activi de discuție, acum par, cum ar spune Gabriel Liiceanu, „incrimenți în proiect”, respectiv puțin interesați să participe fie la proiecte de cercetare, fie să educe o nouă generație de biologi în spiritul fascinației pentru biologie, așa cum o făcuseră, în tinerețea lor, cu mine și cu alții de vîrstă mea. Criticele le-am adresat în diferite ocazii le-au generat fie o reacție de pasivitate, reprezentată printr-o evităare a oricărui fel de comunicare, fie de agresivitate.

Mai interesantă mi se pare poziția unor tineri biologi din România. Există puțin interes pentru cercetări privind marile probleme ale evoluției lumii vii; puțini sînt interesați să creeze pornind de la idei ale înaintașilor lor iluștri, cum ar fi un Racoviță, un Motăș sau un Orghidan. Fascinația tinerilor biologi pentru ideile la modă, pentru care în România, după părerea mea, există mari greutăți de a fi realizate, face ca lucrările lor să nu obțină o rezonanță internațională. Ideea modernității, respectiv a rușerii cu tradiția înaintașilor, nu este în sine ei rea, experiența însă arată că acele realizări care au suscit un interes internațional în ultimii ani – mă refer în special la domeniul de cercetare pe care îl urmăresc de aproape, cel al biologiei subterane – se datorează în primul rînd cercetătorilor care au construit pe tradiția și experiența înaintașilor lor.

Aceste greutăți de comunicare sau poate chiar eșecuri ale proiectelor propuse sînt compensate de o experiență pozitivă. Am regăsit în România oameni care, ca și în anii tinereții mele, se bucură de fiecare nouă. Cu acești colegi și prieteni am găsit subiecte de discuție care stimulează imaginația și dau avînt pentru a încerca dezvoltarea unor proiecte de cooperare internațională.

Tradiția culturală a cercetătorilor de biologie evoluționară merită să fie sprijinită în România, pentru că oameni creativi există încă și, cu un efort material și spiritual, sînt convinși că din generația tînără de biologi vor apărea noi personalități care vor putea să comunice mesajul cultural, izvorît din ideile și cercetările lor, unui public larg, astfel încît să se impună în lume, așa cum au făcut-o cu succes unii din înaintașii lor.

Salzburg

ȘTEFAN IOSIF DRĂGULESCU, ministrul Sănătății

Reformă sanitară cu buget redus?

– Interviu realizat de Rodica Palade

Reforma în viziunea MS

În cadrul discuțiilor care s-au purtat în ultimul timp cu privire la reforma în sistemul sanitar, s-au propus mai multe variante de reformă. Care este punctul dv. de vedere în această privință?

Reforma care va fi promovată de actuala echipă a Ministerului Sănătății, prin Consiliul Național pentru Reformă Sanitară, cu sprijinul factorilor politici și profesionali, va reprezenta o schimbare reală și profundă a sistemului de sănătate. Această schimbare va permite alinierea la standardele europene atât din punctul de vedere al stării de sănătate, cât și al sistemului serviciilor medicale.

Sistemul medical actual din România nu a înregistrat modificări importante după decembrie 1989, el fiind caracterizat prin centralism și prin măsuri nedemocratice. Pe de o parte pacienții nu beneficiau de libertatea de a-și alege singuri medicul, datorită arondării la anumite unități medico-sanitare, iar pe de altă parte mecanismele administrative centralizate limitau autonomia profesională a medicului. Acest sistem se reflectă în degradarea stării de sănătate a populației, un element frapant fiind scăderea duratei medii a vieții, care este cu 6 ani mai mică decât în țările Uniunii Europene, precum și scăderea natalității, creșterea mortalității și a morbidității generale.

Reforma, în concepția noastră, are următoarele scopuri fundamentale: 1) îmbunătățirea stării de sănătate a populației, 2) creșterea eficienței în folosirea resurselor și 3) creșterea nivelului de sănătate a populației și a corpului medical.

Principiile politicii sanitare care realizează aceste scopuri sunt: asigurarea accesului echitabil; acoperirea universală a populației; solidaritatea în finanțarea serviciilor medicale; stimularea furnizării de servicii eficiente; acordarea serviciilor în funcție de nevoile de sănătate; libertatea pacientului de a-și alege medicul; autonomia profesioniștilor în domeniul medical; colaborarea serviciilor de sănătate cu alte sectoare (educație, servicii sociale ș.a.). Pentru aplicarea în practică a acestor principii sunt necesare schimbări la nivelul finanțării, planificării și furnizării serviciilor de sănătate.

Obiectivele pe termen scurt ale strategiei sunt: 1) asigurarea funcționării în continuare a serviciilor medicale, pînă la implementarea noului cadru legislativ; 2) accelerarea procesului de formare a unui cadru legislativ unitar care să permită schimbări de esență în întregul sistem; principalele legi ar fi: *Legea asigurărilor sociale de sănătate*, *Legea privind organizarea, funcționarea și finanțarea spitalelor*, *Legea privind asistența medicală publică și inspecția sanitară de stat*; de asemenea, trebuie avute în vedere modificări ale *Legii finanțelor publice* și *Legii administrației publice locale*; 3) stimularea privatizării, începând cu asistența medicală primară și folosind inițial ca metodă concesionarea prin redevență sau contraplați, ulterior prin transfer efectiv de proprietate.

Care sint cele mai acute probleme cu care se confruntă sistemul sanitar și care sint primele măsuri pe care le veți lua pentru îmbunătățirea lui?

Activitățile care vor fi avute în vedere pe termen scurt sînt orientate spre rezolvarea unor probleme critice ale stării de sănătate și ale sistemului de servicii de sănătate, după cum urmează:

Răspunsuri la probleme critice de sănătate care necesită dezvoltarea de noi servicii și programe de sănătate: promovarea sănătății și servicii preventive pentru gravide; îmbunătățirea serviciilor de planificare familială, obstetrică și pediatrie; programe de promovare a sănătății, adresate consumului de tutun, alcool și droguri; îngrijirea preventivă și curativă pentru bolile cardio-vasculare și cancer; oprirea trendurilor ascendente în bolile infecțioase, în special pentru SIDA, boli cu transmitere sexuală și tuberculoză; realizarea de standarde care să asigure securitatea, programe de educație și servicii de urgență în vederea reducerii frecvenței și consecințelor accidentelor.

Realizarea unei politici coerente de sănătate prin: analiza detaliată a nevoilor de îngrijiri de sănătate; analiza nevoilor speciale de îngrijire a grupurilor defavorizate; stabilirea de acțiuni specifice, cuantificabile, în cadrul politicii de sănătate; realizarea de

mecanisme și instrumente care să reglementeze piața produselor farmaceutice utilizate de Ministerul Sănătății, toate pentru atingerea obiectivelor propuse.

Reforma serviciilor de sănătate constă în: întărirea sectorului de îngrijire primară, prin continuarea pregătirii medicilor de medicină generală și echiparea dispensarelor și a spitalelor cu noi tehnologii, care să crească eficiența îngrijirilor medicale; stabilirea de standarde de calitate pentru serviciile acordate.

• N. 14 ianuarie 1943, Lugoj • Căsătorit
• A absolvit Facultatea de Medicină Generală Timișoara (1966) • Titluri științifice: doctor în științe medicale (1973); membru al Academiei de Științe din New York (1983); membru al Academiei de Știință și Artă din Europa (1994); membru al Institutului American de Ultrasunete în medicină (1986); șef de lucrări universitar evidențiat (1988); visiting profesor – Universitatea Memphis/Tennessee (1994) • **Activitate profesională:** șef de catedră la Clinica medicală de radiologie (1990); rector la Universitatea de Medicină și Farmacie Timișoara (1992, 1996); profesor universitar la Catedra de cardiologie la Clinica cardiologică II (1994) • **Activitate editorială:** Lucrări publicate în reviste de specialitate, dintre care 31 în limbi străine. Șapte monografii publicate în țară • **Premii și distincții:** diploma de onoare pentru activitatea profesională depusă (1986); premiul „Daniel Danielopolu” al Academiei Române.

Descentralizare și participarea comunitară la: pregătirea managerilor, reprezentanților comunității și organizațiilor neguvernamentale pentru a crește capacitatea de a participa în procesul de luare a deciziei și conducerii programelor și serviciilor de sănătate la nivel local; realizarea unui proiect demonstrativ de integrare a serviciilor sociale și de sănătate la nivel local, destinat grupurilor defavorizate (vîrstnici, handicapați, șomeri etc.).

Pe termen mediu, schimbarea de esență a naturii relațiilor dintre partenerii din sistemul serviciilor de sănătate se va face în noul cadru legislativ. *Legea asigurărilor sociale de sănătate* va permite introducerea mecanismelor care să stimuleze medicii și spitalele să acorde servicii eficiente. În același timp, atît populația, cit și profesioniștii din serviciile de sănătate vor deveni mai conștienți de costul acestor servicii. Nivelul global al fondurilor pentru sănătate va reflecta mai direct opțiunile societății de a aloca resurse în această direcție, fiind astfel redus impactul factorilor economici sau politici conjuncturali.

Introducerea asigurărilor de sănătate trebuie însă privită ca un mijloc de atingere a obiectivelor reformei sanitare și nu ca scop în sine, ea realizînd, pe de o parte, scutirea asiguratului de cheltuieli mari, acesta trebuind să plătească o contribuție lunară, suportată solidar și de patron, iar pe de altă parte, se creează resurse care permit plata medicilor potrivit competenței, calității și cantității muncii prestate.

Aplicarea practică a *Legii asigurărilor sociale de sănătate* presupune, în linii mari: realizarea rețelei sistemului de asigurări de sănătate; pregătirea personalului care să lucreze în cadrul caselor de asigurări; realizarea unui sistem informațional care să sprijine sistemul de asigurări; realizarea de modele de contracte și mecanisme de plată pentru furnizori; informarea populației și a profesioniștilor cu privire la drepturile și obligațiile pe care le au în cadrul noului sistem.

Cele mai acute probleme cu care ne confruntăm sînt asigurarea unei finanțări care să permită supraviețuirea sistemului și reglementarea situației medicamentelor.

Bugetul sănătății în criză

Cărui fapt se datorează acordarea unui buget mai mic decît anul trecut Ministerului Sănătății? Ce veți face dacă el nu va fi suplimentat?

În condițiile unui buget redus al Ministerului Sănătății, modalitățile de gospodărire a acestuia sînt: *rețineri dimensionarea capacităților de spitalizare*, prin creșterea utilizării unui pat; bolnavii cronici ce pot fi tratați ambulatoriu să nu mai ocupe paturile din spitale – dacă necesită internare, aceștia să plătească o anumită sumă (*coplată*); acolo unde situația permite, să se înființeze *paturi de zi*, în cadrul unităților ambulatorii, prin organizare de staționare pe lângă spitale, unde se vor reduce cheltuielile cu personal (internare între orele 10 și 18) și se va servi numai o masă (aceea de prînz, cca 50% din alocație). O altă soluție ar fi *spitalizări la domiciliu*, pe durate mai mari de 7 zile, asigurîndu-se numai medicația, aceasta în situația în care tratamentul nu este necesar a fi supravegheat; disponibilizarea personalului de îngrijiri medicale din spitale și utilizarea acestuia în *staționatul de zi*, eliminîndu-se astfel unele sporuri pentru gărzi, lucru de noapte și sîrbătoare etc.; urmărirea cu rigurozitate a prescrierii de medicamente, limitarea prescrierilor la strictul necesar, înlăturarea *polipragmaziei* etc. și, în special, evitarea prescrierilor de medicamente din import în locul medicamentelor indigene cu același efect terapeutic; internarea în unitățile sanitare ale Ministerului Sănătății și ale direcțiilor sanitare a bolnavilor ce sînt în asistența medicală a altor departamente, ce au rețea sanitară proprie, prin decontarea costurilor spitalizării; efectuarea în *ambulatoriu* a analizelor medicale și a altor examene de laborator și luarea în considerație a acestora la internare – avem în vedere *standardizarea analizelor medicale* de laborator, eliminîndu-se analizele complexe, suplimentare ce nu sînt necesare uneori pentru stabilirea unor diagnostice; introducerea unui regim sever de economie la cheltuielile administrativ-gospodărești; bugetul alocat sănătății să fie *acordat global*, unitatea să poată dimensiona repartizarea cheltuielilor în cadrul acesteia, asigurîndu-se prioritar drepturile de personal, hrană, medicamentele și materialele sanitare.

Pentru această este necesară *modificarea Legii nr. 72/1996 privind finanțele publice: revizuirea nomenclatorului* cu medicamentele de import, adăugîndu-se acele medicamente care se produc în țară; evitarea *mobilizării de fonduri în stocuri* ce depășesc consumul curent al unității la toate categoriile de materiale; eliminarea unor *cheltuieli* ale unității, neeconomice și care nu sînt prioritare; respectarea prevederilor legale privind achiziția de bunuri și servicii, prin *prospectarea mai multor medici* și în special a celor mai competitivi; se va acorda o atenție sporită la încheierea unor contracte, pentru a se introduce *clauze* care să asigure interesele unității și preîntîmpinarea altor cheltuieli suplimentare; să se analizeze în consiliile de administrație *modul de utilizare a fondurilor* și a disponibilităților de credite.

Bani pentru sănătate pierduți pînă acum. Strategii de recuperare

Cum apreciați colaborarea cu Uniunea Europeană, știut fiind că prin programele sale această instituție este dispusă să ajute sistemul sanitar din România, dar în lipsa unor proiecte credibile nu se poate beneficia de acest ajutor?

Într-adevăr, nereușind să finalizeze programul PHARE Sănătate conform Memorandumului de finanțare semnat în 31.08.1996, partea română a pierdut o importantă sursă financiară nerambursabilă pentru 1996. În prezent, prin discuțiile purtate cu reprezentanții Comisiei Europene, Ministerul Sănătății a identificat 5 domenii de activitate legate de procesul de reformă care ar putea fi sprijinite financiar de programul PHARE în anul 1997:

1. **Reforma instituțională** (estimativ 2.045.000 ECU) prin: reorganizarea și descentralizarea Ministerului Sănătății; îmbunătățirea relațiilor cu publicul.

2. **Reforma financiară** (estimativ 2.160.000 ECU) prin: contractarea serviciilor medicale; managementul instituțiilor medicale; costurile și pachetele de servicii.

3. **Restructurarea serviciilor medicale** (estimativ 2.300.000 ECU) prin: definirea structurii și rolului serviciilor de sănătate; dezvoltarea asigurării asistenței medicale și în sistem privat; serviciile comunitare de asistență medicală; dezvoltarea serviciilor de imagistică; asistență medicală de urgență; reorganizarea spitalelor – forme alternative de spitalizare; restructurarea policlinicilor, prin crearea de centre de diagnostic și tratament.

4. **Restructurarea sistemului de sănătate publică** prin: evaluarea serviciilor de sănătate publică; problema consumului de droguri și măsuri; educație pentru sănătate.

5. **Sectorul farmaceutic** (estimativ 2.500.000 ECU) prin: controlul medicamentului și al produselor biologice de uz uman; rambursarea medicamentelor; continuarea Programului Național de Vaccinări.

Sperăm așadar ca aceste proiecte, apreciate de reprezentanții UE drept credibile, să ducă la atragerea a aproximativ 10 MECU în sectorul sanitar, în anul financiar 1997-1998.

Intrarea în vigoare, la data de 1 februarie 1995, a **Acordului de Asociere** la Uniunea Europeană a necesitat adoptarea mecanismului național de gestionare a aplicării respectivului acord și a transpunerii în practică a **Strategiei naționale de pregătire a aderării**. În acest sens a fost elaborată și adoptată **Cartea Albă** pentru pregătirea aderării țărilor asociate la Uniunea Europeană.

În prezent, MS este implicat într-o serie de programe ce se vor amplifica în viitor și care au în vedere: demararea programelor de asistență tehnică și expertiză în domeniul armonizării legislative, cu sprijinul **biroului TAIEX** (Biroul de Asistență Tehnică și Schimb de Informații al Comisiei Europene – Bruxelles) și al altor organisme ale țărilor membre ale Uniunii Europene.

De asemenea, reinventarierea legislației aprobate, precum și a proiectelor de legi aflate în diferite stadii, pentru armonizarea cu legislația europeană, în domenii cum ar fi: reglementarea exercitării profesiilor medico-sanitare; înregistrarea, supravegherea produselor biologice de uz uman și a medicamentelor; acreditarea personalului și a unităților sanitare; stilul de viață și de mediu sănătos; structuri și procese manageriale; calitatea și eficiența serviciilor de sănătate, precum și reglementarea serviciilor de sănătate alternative.

Toate aceste programe se desfășoară în colaborare cu Departamentul de Integrare Europeană din cadrul Guvernului României, toate eforturile MS în domeniul reformei asistenței sanitare ținând cont de reglementările în vigoare în UE, participând, cel puțin din acest punct de vedere, la eforturile de integrare ale României în UE.

Venituri, spitale, dispensare

Știind că salariile medicilor sînt cele mai mici pe ansamblul economiei, veți lua vreă măsură pentru ca acestea să crească la un nivel acceptabil?

Veniturile, de la buget, ale medicilor sînt în prezent indexate, la fel ca ale celorlalți bugetari. MS este însă în căutarea altor venituri decît cele bugetare (proiectul de Ordonanță de Guvern privind finanțarea ocrotirii sănătății și Ordonanța de Guvern – în lucru –, prin privatizarea și practica medicală privată în domeniul sanitar și alte metode de coplată),

însă fără limitarea accesului populației la servicii medicale.

Dotarea spitalelor și a dispensarelor medicale este cit se poate de precară. Ce veți întreprinde în acest sens?

Eforturile Ministerului Sănătății în acest sens sînt conduse de resursele disponibile. Pe linia celor enunțate anterior, credem că pe lângă sursele bugetare ce vor putea fi mobilizate de Minister implicarea comunității locale poate fi de mare ajutor în eforturile de reabilitare și îmbunătățire a dotării unităților la nivel local.

În afara resurselor interne, Ministerul Sănătății face eforturi pentru atragerea de resurse externe, fie sub forma unor credite avantajoase, a unor împrumuturi nerambursabile sau a atragerii unor investitori direcți în domeniul sanitar, inclusiv prin cessionarea unor spitale sau părți ale unor spitale, în condițiile negocierii modalităților de acces a populației la asistența medicală.

În acest demers există deja elaborate proiecte cu finanțarea din partea PHARE pentru sfîrșitul anului 1997 (reorganizarea policlinicilor, restructurarea spitalelor, privatizarea în domeniul asistenței primare, îmbunătățirea asistenței de urgență); de asemenea, se are în vedere dezvoltarea colaborării cu Banca Mondială pentru îmbunătățirea asistenței medicale primare în același sector, începînd cu derularea unui program finanțat de Guvernul Bri-

tanic prin Know How Fund. Și guvernul SUA, prin USAID, se implică în acest sector, fiind în curs de dezvoltare un proiect de alocare a resurselor pentru spitale în funcție de nevoile reale din teritoriu și eficiența actului medical, și nu doar pe baze istorice, ca pînă în prezent. Afi la nivel secundar, cit și primar, sînt în curs de derulare o serie de proiecte specifice pentru ocrotirea mamei și copilului, cu sprijin din partea a diferite organizații internaționale, în afara celor menționate anterior amintind și contribuția susținută de UNICEF. Sînt în curs de derulare sau de negociere o serie de acorduri bilaterale cu alte țări, care se preconizează să aducă și alte resurse semnificative în sectorul medical.

Avem în vedere modificarea modului de plată din serviciile medicale, care să stimuleze competiția între furnizori, indiferent de forma lor de proprietate, criteriul fiind eficiența economică și calitatea actelor medicale, la nivelul spitalelor fiind în curs de realizare un sistem modern de acreditare, care să poată diferenția unități spitalicești în funcție de performanțele lor, în toate aceste activități MS colaborînd cu reprezentanți ai celor implicați în actul medical, precum Asociația Medicală Română.

Chestiunea medicamentelor compensate

Ce măsuri veți lua pentru îmbunătățirea metodei de compensare a medicamentelor?

Compensarea medicamentelor este doar un aspect al problemei medicamentului, căruia noi îi acordăm o importanță deosebită. Ați remarcat că în ultimul timp se discută intens în jurul a ceea ce se numește „Lista de compensări”. Practic și concret, noua listă de medicamente compensate va arăta altfel decît cea de pînă acum, din următoarele motive:

Nu mai putem să compensăm un volum atît de mare de medicamente, pentru că nu există resurse financiare suficiente. Și ele nu au existat nici pînă acum. Dovada cea mai bună este faptul că un pro-

cent semnificativ din ceea ce ar fi trebuit să fie compensat a fost în realitate plătit integral de către pacienți. Or, asta nu e compensare, ci eroare, și ea a fost perpetuată din buzunarele pacienților.

Fondurile disponibile pentru compensare, deși insuficiente, mai erau și rău cheltuite. În nici o țară care dorește să își cheltuiască eficient resursele nu se compensează mucoliticile, antiidiareicele, laxativele, anabolizantele, antisepticele, nici chiar vitaminele, și lista ar mai putea continua. La noi însă ele sînt compensate. Avem mult prea puțini bani, ca să ne putem permite o astfel de risipă. Cantitatea de bani este aceeași. Dacă îi cheltuim pentru terapii minore sau „de lux”, nu mai avem de unde plăti tratamentele care salvează efectiv vieți.

Am afirmat că trebuie să oferim pacienților medicamente cit mai bune, pentru a obține performanță terapeutică și a le ameliora starea de sănătate. Aceasta ne-a determinat să considerăm obligatoriu pentru includerea unui produs pe lista de compensări ca acesta să fie înregistrat în minim 4 țări ale Uniunii Europene sau în SUA. În aceste țări, criteriile de înregistrare a oricărui produs farmaceutic sînt extrem de riguroase, reprezentînd un adevărat certificat de calitate. Doresc să fie clar înțeles că măsura nu limitează înregistrarea sau accesul pe piața românească a vreunui medicament. Eu pot să merg la farmacie și să îmi cumpăr orice medicament doresc, dar dacă vreau ca o parte semnificativă a prețului să îmi fie plătită de Ministerul Sănătății, atunci trebuie să accept produsul pe care acesta are posibilitatea să mi-l ofere.

Pentru prima dată vom corela „volumul” listei de medicamente compensate cu posibilitățile financiare ale ministerului. Adică, pe baza consumurilor de anul trecut și a prețurilor actualizate pe 1997, deci vom ajusta lista în așa fel încît nici să nu depășim capacitatea de plată (ceea ce ne-ar pune în situația să prelungim situația de pînă acum), dar nici să oferim pacienților mai puțin decît am putea. Măsura își pierde însă mult din eficiență dacă Fondul Special, de la care se suportă compensarea, va fi colectat ca și anul trecut (60%). Datele de pe primele două luni ale acestui an nu sînt deloc încurajatoare: se pare că doar 50% din acești bani au fost efectiv adunați (59 de miliarde pe lună, în loc de 119 miliarde). Dezavantajul este că pînă nu avem **Legea bugetului**, nu putem introduce noua listă de compensări. Datorită volumului mare de muncă, este imposibil să operezi lunar modificări. Nu mai vorbesc de problemele pe care le-ar avea medicii sau farmaciștii în ceea ce privește prescripția sau onorarea rețetelor, ceea ce ar dezavantaja în final tot pacienții.

Aveți în vedere o descentralizare a sistemului sanitar?

Descentralizarea sistemului sanitar nu este un scop în sine, ci una din metodele care să ducă la îmbunătățirea asistenței sanitare acordate populației. În acest context, avem în vedere modificarea cadrului legislativ care să permită luarea deciziilor privitoare la serviciile de sănătate cit mai aproape de cei interesați, d.e. la nivel comunitar. Argumentul principal este că nevoile de sănătate sînt cunoscute cel mai bine la nivel local, luarea deciziilor pentru corectarea lor fiind în același timp mult mai rapidă și mai eficientă. În plus deplasarea elaborării deciziilor cit mai aproape de comunitate duce și la creșterea responsabilității decidenților în fața populației pe care o reprezintă direct. Ca tipuri de descentralizare se are în vedere o abordare flexibilă în funcție de situațiile concrete și de resursele disponibile (atît financiar, cit și de personal cu capacitate de a-și asuma noile responsabilități) de la nivel local, Ministerul Sănătății neîntenționînd prin descentralizare să scape de răspunderile ce-i revin în ocrotirea sănătății populației. Astfel, introducerea Asigurărilor Sociale de Sănătate va determina descentralizarea prin delegare către Casele de Asigurări a responsabilităților legate de finanțare și bugetare și implicit a repartizării acestora pe baze contractuale în funcție de nevoile locale. Un rol important în procesul de descentralizare îl va avea și Colegiul Medicilor.

În prezent, se are în vedere creșterea autonomiei unităților de sănătate de la nivel local, prin delegarea unor responsabilități crescute către direcțiile sanitare județene, inclusiv trecerea sub autoritatea lor a tuturor spitalelor. Utilizînd o altă formă a descentralizării, evoluțiunea, se are în vedere implicarea mai importantă a organelor alese la nivel local în problemele legate de sănătatea celor care i-au votat. În sfîrșit, ca formă extremă de descentralizare este privatizarea, dar chiar și în această formă autoritățile sanitare își vor asuma responsabilități legate de standardele calitative ale actului medical.

MARIAN CHIRIAC

Academia Română – în căutarea patrimoniului pierdut

Prin 1948, autoritățile comuniste din acea vreme se aflau în căutare de dușmani ai poporului. Furia demolatoare a mai tot ceea ce ținea de valorile spirituale s-a abătut și asupra Academiei Române, principalul for științific al țării, al cărui patrimoniul a fost pur și simplu jefuit ori înstrăinat fără de lege. Dintre personalitățile care s-au simțit onorate să și doneze bunurile Academiei, amintim doar câteva: familiile Dalles, Oteteleşan, Simu sau G. Călinescu, Nicolae Titulescu, Elena Văcărescu precum și toți regii României.

La aproape 50 de ani de atunci, mai nimic nu s-a schimbat în acest sens. De vină au fost vremurile, dar și conformismul multora. Academia Română pare acum blocată într-un model, funcțional și instituțional, ce amintește doar palid de gloria de altădată.

Niște decizii demolatoare

„Consiliul de Miniștri, în ședința sa dela 2 Noemvrie 1948, văzînd referatul d-lui ministru al justiției cu Nr. 102.039 din 1 Noemvrie 1948, decide:

Art. 1. – În baza dispozițiilor art. 68 alin. 2 ale decretului Nr. 198 din 13 August 1948, pentru statutul de organizare și funcționare al Academiei Republicii Populare Române, bunurile mobile și imobile, enumerate în prezentul articol, ce au aparținut fostelor: Academia Română, Academia de Științe și Academia de Medicină, trec în folosișta ministerelor și instituțiilor arătate în dreptul fiecăruia, precum urmează: (...).”

Prin această „decizie”, nr. 1.486, a Consiliului de Miniștri comunist, 46 de imobile, dar și numeroase alte bunuri

O culme a acțiunilor de distrugere, cu foarte pronunțat caracter simbolic, este atinsă în momentul în care, la ordinul expres al Eleni Ceaușescu, fosta Casă Bellu din incinta Academiei, ce adăpostea biblioteca instituției, este rasă pur și simplu de pe fața pământului. Într-o singură noapte. Se pare că pe fosta soție a ultimului președinte comunist o bintuiau șaptele că de la balcoanele acestei clădiri se putea trage asupra alaiurilor oficiale ce treceau adesea prin zonă.

Cînd restituirea pare mai curînd nedorită

Decembrie 1989 găsește Academia Română într-o situație deplorabilă. Devenită instituție de stat, cvasi-total aservită pînă atunci organelor de partid (nu

dispară”, ne-a declarat un specialist, pasionat de istoria și soarta Academiei.

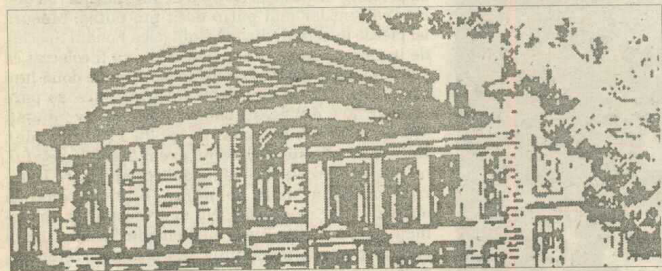
La 15 ianuarie 1991, conducerea Academiei Române, în frunte cu acad. Mihai Drăgănescu, înaintează Parlamentului o expunere de motive și un proiect de lege de restituire a bunurilor preluate de stat din patrimoniul instituției. Demersurile, susținute sporadic, se izbesc cel mai adesea de o indiferență aproape generală, generată și de „starea incipientă a Parlamentului”, ca să cităm dintr-un răspuns oficial primit la această inițiativă. Abia la sfîrșitul lui martie 1993, președintele Camerei Deputaților, Adrian Năstase, răspunde, arătînd că „nu e momentul să se discute un asemenea proiect de lege, datorită complexității problemei”, aceasta urmînd să fie abordată în mod concret „atunci cînd se vor lua în discuție toate reparațiile pentru deposedările de proprietate realizate de stat în perioada regimului trecut”.

Și pentru că am amintit mai înainte două nume, respectiv Mihai Drăgănescu și Adrian Năstase, trebuie spus că de ele se leagă o „poveste” mai mult sau mai puțin ocultă, care, bineînțeles, poate fi privită cu oarecare circumspecție, dar care devine emblematică dacă este înțeleasă la nivelul moravurilor specific dîmbovitene. Așadar, se spune că între cele două personalități ar fi fost făcută o înțelegere, în urma căreia Academia ar fi urmat să-și mai tempereze demersurile de recuperare a patrimoniului, primind în schimb una din clădirile ceaușiste din zona celei ce ar fi trebuit să fie Casa Poporului. Actuala Casă a Academiei adăpostește – în condiții total improprii – Institutul de Lingvistică și Editura Academiei. Am încercat, bineînțeles, să verificăm acest „zgomet de fond”, dar din partea actualului vicepreședinte al Academiei, dl. Dan Rădulescu, am primit mai curînd un răspuns evaziv, din care am putut să înțelegem că orice este posibil în țara românească.

Un patrimoniu pentru supraviețuire

„Nu putem să facem aproape nimic. Dacă am începe demersurile de acțiune în revendicare a fostului patrimoniu, ne-ar costa enorm numai să inițiem acțiunea judecătorească, fără a mai menționa cheltuielile legate de expertizarea și evaluarea bunurilor solicitate”, spune dl. consilier Ion Raba, de la Biroul de contencios al Academiei. Explicația este susținută cu convingere de oficialul Academiei, deși legea permite instituțiilor de stat să înceapă acțiuni judecătorești fără a fi obligate să plătească taxa de timbru, care reprezintă un anumit procent (10%) din valoarea bunului revendicat. Numai că dl. Raba consideră că nu ar primi o astfel de aprobare de scutire din partea Ministerului de Finanțe. Și dl. vicepreședinte Dan Rădulescu este sceptic că inițiativa Academiei ar avea succes în condițiile în care nu există reglementări clare în acest sens.

Așa că se așteaptă în continuare ca Parlamentul să adopte proiectul de lege propus de Academia privind restituirea

(terenuri pentru construcții, ferme, păduri sau vii), împreună cu 771.558 acțiuni, rente, obligațiuni și alte asemenea bunuri de valoare erau confiscate Academiei Române și trecute în folosișta altor instituții publice, în special a Ministerului de Interne. Domeniile agricole și silvice proprietatea Academiei, provenite exclusiv din donații și legate, erau de 15.088 ha; acestea au fost înglobate întreprinderilor agricole de stat sau fondului forestier. Ulterior, prin alte măsuri abuzive succesive erau confiscate un imobil donat în 1969 de sora savantului Henri Coandă, fondul numismatic și colecția filatelică a Bibliotecii Academiei ca și clădiri donate de „Așezămintul Cultural I.C. Brătianu” și de doamna Eliza I. Brătianu.

Un inventar al tuturor jafurilor și acțiunilor ilegale este acum aproape imposibil de stabilit, pentru că – pe lângă clădiri sau terenuri, despre care există cit de cit o evidență – au dispărut iremediabil numeroase bunuri mobile de valoare, inclusiv din cadrul organismelor științifice coordonate de Academia (numărul acestora se ridică la peste 500 numai la Institutul „Nicolae Iorga”, spre exemplu).

trebuie uitat că din acest for au făcut parte inclusiv soții Ceaușescu, fără a mai număra diverșii politici cu studii la serial). Academia mai număra la acea dată mai puțin de 10 angajați permanenți. Iar activitatea sa științifică fusese de asemenea puternic condiționată de comandamentele politice specifice vremii.

Prin Decretul-lege nr. 4/1990, Academia Română este reconstituită, recunoscîndu-se însemnătatea rolului său în societate, ca „cel mai înalt for științific și cultural al țării, care reunește personalitățile de o deosebită valoare ale științei, tehnicii, învățămîntului, culturii și artei române, reprezentînd spiritualitatea creatoare a națiunii”. S-a prevăzut, totodată, că Academia este finanțată de la bugetul de stat, deși funcționează autonom și poate primi donații „care servesc scopurilor sale”.

Cu toate acestea, după o scurtă perioadă de relativă normalitate, nici Academia nu se poate sustrage fenomenului restaurației. Ea devine un loc unde „se retrag” numeroși foști activiști, fie de la propagandă, fie de la fostul Consiliu Național de Știință și Tehnologie. „Acestia se mențin și acum în funcții și țin cu dinții să nu se schimbe nimic, pentru că altfel ar trebui să

proprietăților preluate de stat din patrimoniul său. Chiar în această lună, proiectul a fost înaintat din nou secretariatului Parlamentului și se speră să fie supus dezbaterii cit mai curînd posibil. Vicepreședintele Comisiei de învățămînt a Senatului, Emil Tocaci (PNL), s-a arătat destul de optimist, declarînd că demersul Academiei va fi rezolvat favorabil chiar în acest an.

Academia Română dorește să i se facă dreptate în actualele prevederi ale legii. Astfel, terenurile agricole care i-au aparținut și care au fost înglobate în fostele CAP-uri ar urma să fie înlocuite valoric cu acțiuni la societățile comerciale înființate conform Legii 15/1990; la suprafețele silvice s-ar renunța, acestea fiind încorporate domeniului public; imobilele urbane (clădiri și terenuri) ar urma să fie retrocedate în starea existentă, urmînd ca pentru clădirile demolate sau terenurile pe care s-au construit imobile de către stat să se primească despăgubiri în certificate de proprietate sau acțiuni.

Unul din efectele imediate ale restituirii patrimoniului Academiei Române ar consta în reducerea efortului statului destinat susținerii financiare a activității acestor instituții (spre exemplu, în 1941 Academia își asigura peste 75% din veniturile din averea proprie mobilă și imobilă). O altă consecință a restituirii, chiar în condițiile menționate mai sus, ar duce la o situație ce nu poate avea totuși caracter reparativ deplin. În imobilele Academiei ar continua să locuiască tot „foștii” trecuții regim (conform unor date aproximative, în mai bine de jumătate din aceste locuințe trăiesc lucrători ai fostului Departament al Securității Statului).

În realitate însă, șansele Academiei de a-și recupera majoritatea bunurilor confiscate rămîn destul de mici. „Din practica universală, ca să ne referim doar la urmările de acest gen ale Revoluției franceze, se știe că bunurile luate astfel anevoie se mai restituie”, consideră d-na Georgeta Penelea Filitti, cercetător la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române. „O instituție ca Academia nu trebuie lăsată să-și plătească cercetătorii cu jumătate din salariul unei femei de serviciu de la o regie autonomă, în vreme ce zecile ei de imobile sau terenuri fac prosperitatea altora”.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12.

(pentru dolari în contul 4024009230, pentru mărci în contul 4024009231, pentru franci francezi în contul 4024009235, pentru lire sterline în contul 4024009232, pentru franci elvețieni în contul 4024009233, pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa	80 \$	40 \$	20 \$
- Occidentală:	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF

- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia 40 \$ 20 \$ 10 \$
- Israel 60 \$ 30 \$ 15 \$
- SUA, Japonia, Australia: 100 \$ 50 \$ 25 \$
sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

FUNDAȚIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ – FILIALA BUCUREȘTI anunță:

Concurs pentru postul de economist, specialitatea finanțe – contabilitate

Condiții de eligibilitate:

- minimum 5 ani experiență în domeniu;
- cunoașterea limbii engleze, scris și vorbit;
- cunoașterea operare PC (Word, Excel);
- disponibilitate de deplasare în țară;
- flexibilitate, dinamism.

Aplicațiile trebuie să cuprindă: scrisoare de intenție și CV.

Aplicațiile se vor depune la sediul Fundației Soros București din Calea Victoriei 155, bl. D1, sc. 7, et. 3 (tel.: 6597427, 3127052; fax: 3127053), pînă la data de 10 aprilie 1997.

Un președinte pentru promovarea armoniei etnice

FT

FINANCIAL TIMES

Începând din această săptămână, persoanele străine vor putea deține terenuri în România, conform unei noi legi, care face parte dintr-o serie de reforme radicale ce includ măsuri de încurajare a investițiilor străine, măsuri inițiate de coaliția venită la putere după alegerile din noiembrie anul trecut.

Președintele țării, Emil Constantinescu, afirmă că importanța acestei proceduri depășește cadrul economic. Aceasta semnifică, după cum a declarat el ziarului *Financial Times*, continuarea „procesului istoric de rezolvare a conflictelor interetnice, de întărire a încrederii minorităților naționale în stat și de creare a unui nou spirit ecumenic în rândul tuturor românilor”.

Domnul Constantinescu, care a devenit rector al Universității București după revoluția din 1989, luptă de multă vreme pentru promovarea armoniei etnice. În același timp, el speră că această măsură va avea un impact pozitiv asupra guvernelor occidentale care vor participa la întâlnirea NATO de la Madrid, din luna iulie. România este extrem de interesată să fie acceptată în primul val al noilor membri ai Alianței, alături de Ungaria, Polonia și Republica Cehă.

Recentele sondaje de opinie arată că mai mult de 90% din populație este în favoarea aderării la NATO, considerată ca etapă hotărâtoare pe drumul către Uniunea Europeană.

În particular, multe oficialități guvernamentale recunosc că șansele de admitere sînt scăzute. Românii preferă însă să se considere o insulă de civilizație latină de tip occidental în estul Europei. Există îngrijorarea că respingerea intrării țării lor în NATO va fi percepută de români ca o lovitură grea în plan cultural și psihologic, chiar dacă la summitul la nivel înalt SUA-Rusia, de săptămîna trecută, s-a afirmat clar că ușa va rămîne deschisă noilor membri.

Reconcilierea cu Ungaria și progresele în soluționarea disputelor privind granița cu Ucraina sînt importante în acest context, deoarece, conform afirmațiilor președintelui Constantinescu, acestea demonstrează că românii sînt capabili „să depășească secolele de conflicte dramatice și sîngeroase” cu Ungaria.

România nu doar solicită securitate din partea NATO, argumentează președintele român, ci contribuie ea însăși la securitatea europeană și „reprezintă un pilon de stabilitate în această regiune”. Emil Constantinescu a declarat cu amărăciune: „Este clar pentru noi că NATO nu va admite țări care au nevoie de securitate, ci doar pe acelea care contribuie la aceasta”.

Este totodată evident faptul că includerea României printre noii membri ai Alianței Nord-Atlantice ar constitui un ajutor politic semnificativ, pe plan intern, pentru administrația d-lui Constantinescu și ar contribui la menținerea sprijinului acordat de populație în contextul dificultăților crescînde determinate de reformele sale.

S-ar putea ca el să nu aibă prea mult timp la dispoziție: opinia comună a oamenilor de afaceri occidentali și a altor observatori este că noua administrație trebuie să așeze reforma pe o bază cu adevărat solidă și să obțină rezultate vizibile pînă la sfîrșitul acestui an. Altfel, sarcinile continuă, combinată cu dezbinările din cadrul coaliției și cu contraatacurile opoziției, ar putea contribui la îndepărtarea ei de la putere.

D-l Constantinescu a afirmat că administrația sa, împreună cu Fondul Monetar Internațional au programat liberalizarea prețurilor astfel încît inflația să atingă maximum de 100% în iulie, cînd, datorită sezonului cald, populația va fi mai puțin afectată de necesitatea cumpărării combustibilului, iar prețul legumelor este mai scăzut. El consideră că apoi inflația va scădea la aproximativ 30% la sfîrșitul anului.

ANATOL LIEVEN, 22 martie 1997

La galeria Lart a Muzeului Literaturii Române, o galerie nouă, coordonată de Alexandru Condeescu (directorul muzeului) și de pictorița Andreea Flondor, galerie ce promovează cu remarcabilă consecvență propuneri plastice alternative, din zone mai puțin bătătorite estic, se poate vedea o mostră de pictură fină de surprinzătoare calitate. Este vorba de expoziția „Pictura”, deschisă de așa-numitul Grup 5, alcătuit din tineri studenți ai Academiei de Arte din Cluj-Napoca, clasa profesorului Ioan Sbărțiu. Cei cinci tineri pictori – Andrei Cămpan, Kudor István, Aurelian Piroșcă, Mihai Pop și Leonard Vartic – practică formule puternice și bine individualizate ale direcției neo-expresioniste din pictura românească și internațională a ultimilor ani și se anunță ca promisiuni certe ale noii generații de artiști. (MAGDA CĂRNECI)

NATO trebuie să se extindă

Herald INTERNATIONAL Tribune

Lărgirea NATO este în interesul moral, strategic și politic al Americii. Însă drumul spre o Alianță Nord-Atlantică mai extinsă nu va fi deloc ușor, iar efectul este incert.

Ca lider al majorității din Senatul SUA, doresc să acționez împreună cu președintele Bill Clinton pentru promovarea interesului de lungă durată al Americii privind securitatea, libertatea și stabilitatea în cadrul organizației euro-atlantice. În lunile următoare, președintele Clinton va trebui să țină cont de patru principii de bază, aflat timp cit politica privind extinderea NATO a administrației sale continuă să se dezvolte.

În primul rînd, vremea ambiguităților a trecut. De mai bine de trei ani, administrația Clinton s-a străduit să ia decizii privind lărgirea NATO – mai întii dacă să aibă loc extinderea, apoi cînd să se extindă, iar acum care state să fie incluse în procesul de extindere. Întîrzierile administrației au avut efecte serioase. Ele i-au încurajat pe naționaliștii ruși să-și întărească campania împotriva NATO și i-au descurajat pe democrații din Europa Centrală și de Est în încercarea lor îndreptățită de a adera la Alianță.

În urma presiunilor susținute din partea Congresului sub conducerea fostului senator Bob Dole, președintele Clinton a anunțat în cele din urmă – chiar înainte de alegerile din 1996 – programul conform căruia vor fi admiși noi membri în NATO. Alianța va organiza o întâlnire în acest an la Madrid pentru a adresa invitațiile, urmînd ca discuțiile privind acceptul formal să aibă loc pînă la sfîrșitul acestui an. Din nefericire, președintele Clinton a refuzat pînă acum să anunțe care sînt țările care vor fi susținute, în calitate de candidați pentru NATO, de către Statele Unite.

Alianții din cadrul NATO nu au fost la fel de timizi: Franța susține România, Italia susține Slovenia, iar Germania susține Polonia, în timp ce Statele Unite păstrează tăcerea. Nu vreau ca europenii să pară că sînt decizi, iar americanii nesiguri. Este timpul ca președintele Clinton să pună capăt incertitudinilor și să rostască nume.

În al doilea rînd, Statele Unite și NATO trebuie să precizeze care vor fi cei refuzăți inițial și să promită o extindere viitoare. Unii europeni își pun problema cu îngrijorare, în mod îndreptățit, că decizia privind lărgirea NATO va fi unica lor șansă, și nu un prim pas dintr-un proces continuu de extindere.

Aminările repetate și ambiguitatea deliberată a administrației Clinton privind lărgirea NATO, preocuparea ei privind obiecțiile Rusiei și lipsa de voință în a lua poziție și a decide cine va fi admis au generat această stare de îngrijorare. În consecință, acele țări care nu sînt incluse în primul val se tem că vor fi lăsate mereu în afara Alianței și a noului sistem de securitate european.

Președintele Clinton trebuie să declare în mod clar, alți înainte, cît și în cadrul întîlnirii de la Madrid, faptul că Statele Unite consideră că următoarea etapă de lărgire a NATO nu este și ultima. NATO trebuie să rămînă, mai întii de toate, o alianță de apărare comună, însă așa ea nu trebuie închisă celor care înfrînesc criteriile de aderare și corespund intereselor membrilor Alianței. Angajamentul luat de NATO privind primirea noilor membri poate fi întărit doar de către conducerea americană: acele țări care nu vor fi acceptate în această vară trebuie să fie asigurate că lărgirea Alianței nu va fi un eveniment unic. Altfel, securitatea europeană ar putea fi periclitată, așa cum, de exemplu, țările baltice – Estonia, Lituania și Letonia – s-au resemnat de teama că vor fi lăsate din nou la bunul plac al unei puteri vecine.

În al treilea rînd, nu trebuie să i se permită Rusiei prea multe. Toți americanii speră că procesul de tranziție dureros prin care trece Rusia, de la totalitarismul sovietic la un sistem democratic și de piață liberă, va fi încununat de succes. NATO este o alianță defensivă care constituie o amenințare doar pentru cei care ocupă teritoriul vecinilor lor. Dacă Rusia este gata să accepte o Alianță Nord-Atlantică extinsă, acest lucru va fi un semn important că ea se îndepărtează de trecut imperialist. În politica privind NATO, președintele Clinton a acordat prea puțin atenție plîngerilor exprimate de ruși. Mă tem că decizia administrației Clinton de a împăca obiecțiile Rusiei cu privire la extindere înainte de a stabili lista noilor membri pune căruța Rusiei înaintea cailor NATO.

Pe scurt, Statele Unite și NATO trebuie să acționeze de pe o poziție de forță: dacă Rusia manifestă dorința de a accepta o relație constructivă cu Alianța – bine.

Dacă nu, Washingtonul trebuie să-și exprime speranța că Moscova va fi gata să accepte acest lucru curînd.

Orice convenție NATO-Rusia trebuie să fie reciprocă, solicitîndu-se, de exemplu, aceeași transparență a deciziilor în privința organizării militare luate la Moscova, dar și la Bruxelles.

În sfîrșit, este necesar ca Senatul Statelor Unite să se implice acum în procesul de lărgire a NATO. Extinderea Organizației Nord-Atlantice este o decizie crucială pentru SUA. Vor exista multe probleme. Viitorul Europei – și al Americii – va fi influențat pentru todeauna. Anul următor i se va cere Senatului să-și prezinte sugestiile și acordul cu privire la un tratat de extindere a Alianței. Conform Constituției Statelor Unite, tratatele se întocmesc cu colaborarea celor două puteri: executivă și legislativă – Executivul propune și Congresul hotărîște. Este necesar ca administrația și aliații NATO să invite și Senatul la întîlnirile lor – eu intenționez să creez un „grup de observatori NATO” în acest scop – și să înțeleagă ceea ce îl preocupă, înainte ca un tratat să fie trimis spre ratificare. Dacă președintele Clinton amină toate acestea pînă în 1998, s-ar putea să fie prea tîrziu.

TRENT LOTT, 22 martie 1997

Traducere și adaptare de ADRIANA BOBEICĂ

Pe ultima sută de metri pentru intrarea în NATO

Le Monde

A doua zi după summitul de la Hesinki, care a permis președinților Bill Clinton și Boris Elțin să-și reducă neînțelegerile asupra Chartei ce va governa relațiile dintre Rusia și NATO, țările candidate la integrarea în Alianța Nord-Atlantică s-au angajat pe ultima sută de metri; startul a fost luat de Polonia, care se și află în fruntea cursei. De altfel, luni dimineață președintele polonez Alexandr Kwasniewski a fost primit la sediul Alianței de către Javier Solana, care s-a arătat liniștit: nu vor exista membri de rangul al doilea, a repetat el.

Asupra acestui subiect, orice îndoială a fost, deci, eliminată. Articolul 5 din Tratatul de la Washington va fi în favoarea Poloniei (și a celorlalte țări aflate acum în primul tren spre NATO), chiar dacă obligațiile Varșoviei nu vor fi identice cu cele ale celorlalți aliați, ultimul Consiliu ministerial al afacerilor străine al celor 16 declarînd că nu are nici nevoie și nici intenția de a desfășura arme nucleare și/sau trupe pe teritoriul noilor state membre.

Rămîne de văzut dacă Alianța își va mai putea păstra mult timp principiile sale de funcționare. În fapt, dacă proiectul strategic al Alianței vizează lărgirea către est fără absorbirea Rusiei – pe care unii o compară cu „calul troian” –, problemele cu Kremlinul nu vor fi automat apasate de Charta pe care domnul Primakov o va semnă în aprilie la sediul NATO. Un exemplu practic al acestor dezacorduri previzibile se profilează, de altfel, la orizont, intrucît Leonid Kucima, președintele ucrainean, a făcut recent publică intenția Kievului de a solicita aderarea la Alianță. Pînă acum, Ucraina veghează cu grijă la păstrarea unei politici echidistante între Moscova și Alianță.

Un alt subiect de preocupare pentru diplomația rusă: *forcing-ul* României, care aspiră să primească invitația de a se alătura celor 16 imediat după summitul de la Madrid. Incontestabil, Bucureștii au cîștigat teren după ce președintele Constantinescu și democrat-cresătini au cîștigat alegerile prezidențiale și legislative. În plus, mai multe țări consideră că stabilitatea în regiune va fi întărită prin primirea României în clubul atlantic. Sub acest pretext, Jacques Chirac a devenit un partizan necondiționat al României, iar pe urmele sale Grecia și Turcia – lucru deloc banal –, dar și Roma și Madridul încurajează această evoluție. Discursul ținut? Trebuie împiedicată crearea unei Europe „cu două viteze”.

Pledează, de altfel, pentru integrarea României în NATO și depășirea contenciosului cu Ungaria. Primirea acestor două țări în Alianță n-ar putea însemna, așa-dar, importarea unei potențiale instabilități. În schimb, nu a scăpat nimănui din lumea diplomatică faptul că ministrul român al Afacerilor Externe a deplîns vinerea trecută „climatul încordat” întreținut, potrivit spuselor sale, de Kiev în negocierile asupra tratatului bilateral. Tocmai astfel de lucruri n-ar trebui însă apreciate în mod excesiv la sediul NATO.

Traducere de IULIAN ANGHEL

MIRCEA IOSIFESCU*

„Cîntarea României“ în cercetarea științifică?

– Ordonanța 8 privind cercetarea-dezvoltarea și inovarea –

Astăzi, mai mult ca oricînd, cercetarea științifică nu mai poate fi evaluată decît în context internațional. Evoluția spectaculoasă a posibilităților de comunicare a accentuat caracteristica de „fenomen global” a cercetării. Comunicarea informației a devenit, practic, instantanee, iar în cercetare distanțele nu mai joacă rol. Informarea și colaborarea sînt posibile între oameni de știință situați la antipodi.

Competiția fiind internațională, iar comunicarea rapidă, criteriile de evaluare a cercetării devin globale și sincrone; evaluării i se cere să fie în acord cu standardele comunității științifice internaționale. O țară care nu ține seama de această realitate va fi marginalizată sau neglijată; o apreciere negativă a vieții ei științifice se va extinde, ca premisă (adesea, în mod nedrept), asupra cercetătorilor individuali. Iar în evaluarea culturii unei țări, performanțele științifice ocupă un loc important, alături de calitatea învățămîntului și de realizările din arte și din literatură.

Iată de ce elaborarea unei legislații a cercetării științifice și a dezvoltării tehnologice, precum și a unui statut al cercetătorului sînt indispensabile pentru stabilirea de standarde decente în cercetare. De respectarea acestor standarde în evaluarea cercetărilor depinde și folosirea corectă a fondurilor – și așa precare – destinate cercetării.

Necesitatea stringentă a unei legi a cercetării a fost însă suplinită prin lansarea unei *Ordonanțe Guvernamentale* (Ord. nr. 25/1995), emisă în ajunul deschiderii lucrărilor Parlamentului. Aprobată ulterior, cu unele modificări, de către Parlament, *Ordonanța 25* a căpătat putere de lege, devenind *Legea 51/1996*.

O lege a cercetării, atent și competent elaborată, rămînea astfel în continuare un deziderat, întrucît *Ordonanța 25* era nesatisfăcătoare. Comunitatea științifică rămăsese în așteptarea unei legi adecvate a cercetării, care să corespundă standardelor internaționale.

Faptul că Ministerul Cercetării și Tehnologiei (MCT) a găsit de cuviință să suplimenteze elaborarea unei legi a cercetării, care să fie în acord cu standardele europene, printr-o nouă *Ordonanță* a constituit o neplăcută surpriză pentru comunitatea științifică din România.

Ordonanța 8/1997 (Ord. 8), la care ne referim, a apărut în condiții-limită, în 31 ianuarie 1997, adică în ultima zi a vacanței Parlamentului. Este regretabil că, pentru a doua oară, legiferarea activității de cercetare este expediată în mod grăbit prin emiteria unei ordonanțe guvernamentale.

Graba cu care a fost elaborată *Ordonanța privind stimularea cercetării-dezvoltării și inovării* a condus, din păcate, la apariția unui text care nu ține seama nici de racordarea legii la standardele internaționale, nici de situația locală existentă. În plus, textul *Ordonanței* eludează noțiunea de competență profesională și permite proliferarea dilentantismului.

Redactată într-o formă cu aparențe de exactitate, *Ordonanța 8* este, în fapt, un text în care multe enunțuri sînt fie la laxe, fie confuze, fie banale. Rigoarea este mimată, iar sub aparența ordinii descoperim ambiguitatea și beția de cuvinte. O treime a textului cuprinde un „dicționar” (art. 6) în care prețiozitatea exprimării coabitează cu banalitatea, iar în enumerarea „Obiectivelor strategice de interes general” (descrie în art. 9) neadecevarea conștientă de grandomania.

Vom exemplifica aceste formulări neadecevate la locul potrivit, nu fără a ne pune întrebarea dacă falsa rigoare a formulărilor și caracterul lor bombastic sînt rezultatul unei redactări grăbite și deci superficiale sau dacă ele au fost introduse în mod deliberat, din motive care ne scapă.

Să începem prin a discuta problemele de fond. Carențele principale ale *Ordonanței 8* sînt: eludarea noțiunii de competență profesională, o concepție asupra finanțării, care ar putea fi numită „democratizarea accesului la fondurile destinate cercetării”. Aceste două aspecte nu sînt lipsite de legătură între ele.

Eludarea noțiunii de competență profesională

Noțiunea de **competență profesională** nu intervine nicăieri în formularea *Ordonanței 8*. Exemplul cel mai izbitor este omiterea acestei noțiuni în enumerarea componenței Colegiului Consultativ al MCT. Conceput ca o structură autoritară și centralizatoare, MCT este dotat cu un Colegiu Consultativ, definit astfel: „Colegiul Consultativ poate avea în componență reprezentanți ai comunității științifice, învățămîntului, asociațiilor de întreprinzători, organizațiilor patronale, asociațiilor profesionale, asociațiilor de consumatori, organizațiilor sindicale, mass-media, asociațiilor de conducători ai unor autorități publice locale, instituțiilor financiare, organizațiilor neguvernamentale experte în dezvoltare locală și sprijinirea dezvoltării sectorului privat, în protecția mediului și altele asemenea”.

Din acest punct de vedere, *Ordonanța* reprezintă un regretabil regres față de *Ordonanța 25/1995*. Spre deosebire de aceasta din urmă, în noua componență a Colegiului Consultativ nu se vorbește nici de personalități științifice de prestigiu, nici de specialiști în cerce-

tare-dezvoltare; nu este stipulată nici prezența membrilor titulari și a membrilor corespondenți ai Academiei Române.

Considerăm că **omiterea competenței profesionale** drept criteriu pentru apartenența la Colegiul Consultativ este o gravă lacună de fond a *Ordonanței 8*. Este mai mult decît discutabilă eficiența unui Colegiu Consultativ privat de competențe și cu o componență atît de bizară. Cum va putea el evalua oportunitatea și rezultatele unei cercetări științifice?

Diferența dintre diferitele tipuri de cercetare științifică este abordată superficial. Consecința este o abordare nediferențiată a modurilor de finanțare a acestor tipuri distincte.

Imagine dintr-un centru de cercetare din Occident. Pînă să ajungă aici, cercetarea românească mai are încă un drum lung de parcurs

Cercetarea fundamentală, cercetarea aplicativă și dezvoltarea tehnologică sînt prezente în *Ordonanța 8* sub forma a trei din cei 25 de termeni ai „dicționarului” acesteia, în care figurează cu definiții pe cît de baroce, pe atît de superficiale. Cele trei tipuri de cercetare sînt, în viziunea *Ord. 8*, cazuri particulare ale **inovării-ca proces** (cf. „dicționarul *Ordonanței*”, art. 6, par. i). În treacă ție fie spus, de ce mai figurează în *Ord. 8* **cercetarea-dezvoltarea și inovarea**? Și încă în titlu! Nu era mai simplu titlul: *Ordonanță privind stimularea inovării-ca proces*? Reluînd linia serioasă a discuției, să amintim că, în țări cu tradiție în domeniul cercetării, dezvoltarea cercetării fundamentale **este garantată**, nu doar **stimulată**. Mai mult chiar, acest tip de cercetare trebuie să se dezvolte **liber**. În acest sens, de exemplu, legislația franceză este categorică:

„Activitățile de cercetare fundamentală nu pot face obiectul unei programări precise determinate a priori. Dezvoltarea și succesul acestor cercetări depind de facultățile de imaginație, de rigoarea experimentală, de o cunoaștere aprofundată a fiecărei discipline și a limitelor ei și, în general, de competențe care, pentru a se dezvolta, necesită o absență a constrîngerilor care le va fi asigurată. (...) În contrapartida protecției care le va fi astfel garantată, activitățile de cercetare fundamentală și cognitivă vor fi supuse unei evaluări regulate. (...) Evaluarea calității constă într-o judecată critică de către persoane de competență echivalentă (un *judgement critique par le pairs*) și va face un amplu apel la comunitatea științifică națională și internațională” (*Legea 82-610 din 15 Iulie 1982*).

Cum ar putea un Colegiu Consultativ, avînd componența mai sus menționată, emite o **judecată critică** asupra unei cercetări științifice? Eludarea competenței împiedică o corectă evaluare a rezultatelor cercetării, conducînd la arbitrar în apreciere și deci la eroare.

„Democratizarea accesului” la fondurile destinate cercetării

Articolele 16, 18, 20 ale *Ord. 8* conțin un număr de prevederi care permit MCT să atribuie „conducerea de programe organizațiilor neguvernamentale (ONG) și, după caz, agențiilor economice sau instituțiilor publice în sistem competițional sau în mod direct” (subl.ns.) (art. 16).

La rîndul lor, „ONG sau, după caz, agenții economice sau instituțiile publice atribuie proiecte de bază de contract civil sau de contract de finanțare, în sistem competițional sau, după caz, în mod direct (subl.ns.) sau în sistem instituțional, avînd dreptul ca o cotă-parte din valoarea contractului să fie prevăzută și utilizată pentru acoperirea cheltuielilor proprii ocazionate de realizarea contractului (subl.ns.) (art. 18). În fine (art. 20), „Proiectele pot fi realizate și de către una sau mai multe persoane fizice”.

Textele de mai sus prezintă pericolul apariției unuia sau mai multor intermediari dispensabili, dar generos salarizați, care utilizînd *Ord. 8* să paraziteze pe baza procesului de atribuire a unor programe. Iată un canal posibil prin care pot fi risipite, în mod total neproductiv, fonduri importante ale MCT. Dacă această situație a fost posibilă în MCT, în condițiile unei *Ordonanțe* (nr. 25), care era mult mai puțin laxă în privința traseului finanțării, nu avem oare motive serioase de îngrijorare că, în condițiile de finanțare preconizate de noua *Ordonanță*, totul va fi posibil? Traseul **MCT-ONG-executant** prezintă pericole grave de disipare a fondurilor și de fraude. Cu atît mai mult cu cît absența unor competențe în componența Consiliului Consultativ nu va permite acreditarea acelor ONG care să prezinte garanții de competență și de onestitate.

Incompetențabilitatea Ord. 8 cu programul de austeritate al Guvernului

După enumerarea (art. 8) a componenței Colegiului Consultativ, *Ord. 8* prevede (alin. 5) următoarele: „Pentru activitatea desfășurată, membrii Colegiului Consultativ și ai organelor de lucru de pe lîngă acesta sînt remunerați la nivelul gradului profesional cel mai mare din activitatea de cercetare-dezvoltare stabilit pentru unitățile bugetare”. Este astfel instituit un întreg aparat birocratic beneficiind de remunerație de vîrf. Cum poate fi justificată o asemenea propunere de către un guvern care a propus țării un program de austeritate? În incheiere, cîteva observații asupra formei în care a fost redactată *Ordonanța*.

„Dicționarul”

Articolul 6 al *Ord. 8* conține un amplu „dicționar”, baroc ca formă și scolastic ca metodă. Spațiul nu ne permite să analizăm fiecare termen al „dicționarului”. Practic, fiecare dintre explicațiile termenilor este afectată de unul sau mai multe din următoarele neajunsuri:

- a) exprimare confuză;
- b) explicare printr-un alt termen la fel de puțin clar; exemplu: un „proiect tehnologic inovativ” = un proiect prin care (...) se adoptă un comportament inovativ;
- c) definiții de tip „idem per idem”: consultant = persoană fizică sau juridică, care acordă consultanță (subl.ns) sau servicii profesionale;
- d) definiții bizare: expert = persoană fizică sau juridică avînd cunoștințe, pricepere și specializare într-un anumit domeniu. (Bărbierul este expert?)

Să semnalăm și abundența sintagmei „și altele asemenea”, la finele multor definiții sau alineate din textul *Ordonanței*. Este această sintagmă compatibilă cu un text juridic decent?

„Obiectivele strategice”

Nu putem încheia fără a menționa cîteva din obiectivele strategice ale „Planului național pentru cercetare-dezvoltare și inovare”. Acest plan prevede, printre altele:

- g) sporirea investiției în capital uman și creșterea eficienței acesteia;
- k) conservarea și apărarea moștenirii istorice și artistice naționale;
- l) diseminarea culturii în toate formele acesteia;
- m) diversificarea formelor de petrecere a timpului liber în condițiile creșterii calității vieții;
- o) protejarea eficiență a grupurilor defavorizate și creșterea capacității de evitare a excluderii sociale;
- p) creșterea capacității de dialog și comunicare între indivizi și între grupurile sociale.

După această enumerare lacunară a „Obiectivelor”, a căror însușire situează textul *Ord. 8* între neadecevare și grandomanie, ce mai putem spune decît să amintim că multe din aceste obiective, care nu corespund profilului MCT, sînt, de fapt, în atribuția altor instituții și ministere? Eludarea profesionalismului, eludarea unui control competent în atribuirea fondurilor destinate cercetării, precum și beția de cuvinte în redactarea textului ne trezesc amintiri penibile legate de defuncta *Cîntarea a României*.

Mircea Iosifescu este cercetător principal gr. I, IFA, membru în Secretariatul Permanent al „Solidarității Universitare”.

VLADIMIR TISMĂNEANU

Mit, ideologie, utopie în societățile postcomuniste

(Urmare din numărul trecut)

Reîntoarcerea mitologiilor politice

Situația nu a fost mult diferită în Bulgaria, Ungaria și chiar în Polonia, unde momentele democratice și pluraliste au fost mai degrabă interludii decât faze politice durabile. Astfel, se poate extinde asupra moștenirii comuniste analiza lui Umberto Eco, cu privire la fascism: „(...) chiar dacă regimurile politice pot fi doborâte, iar ideologiile pot fi criticate și renegate, în spatele unui regim și a ideologiei sale există întotdeauna un mod de gândire și simțire, o serie de obiceiuri culturale, de instincte obscure și impulsuri impenetrabile” („Ur-Fascism”, *The New York Review of Books*, June 22, 1995). Chiar dacă este mort comunismul ca autocrație de inspirație ideologică, ceea ce rămâne este nostalgia pentru pseudoegalitate, solidaritate și chiar fraternitate, pe care modelul bolșevic le-a simulat. Acesta este terenul pe care pot apărea mitologiile succesoare.

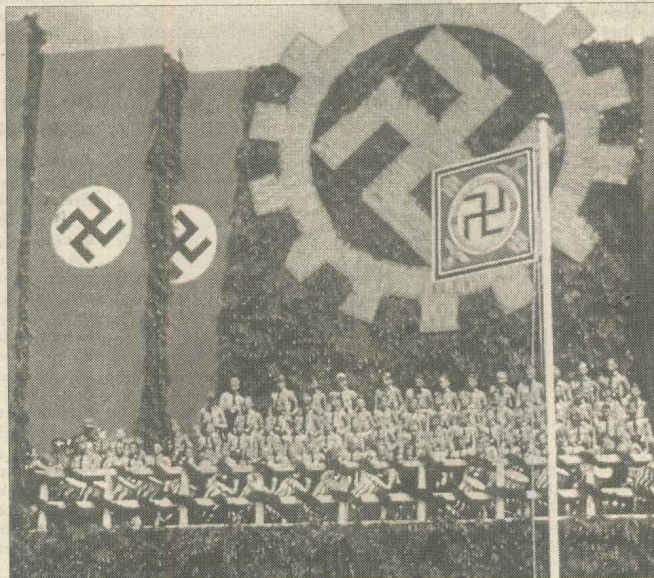
Desigur, fascismul postcomunist este una dintre aceste mitologii. Când oamenii sînt speriați de avalanșa riscurilor, cînd toate icoanele le sînt distruse, iar granițele (mentale și sociale) tradiționale sar în aer, ei se întorc către propriul trecut. Adesea, el este idealizat, romantizat, mitologizat. El dobîndește o putere consolatoare unică. Oamenii îi ascultă pe mitografi, care le spun că agoniile lor prezente sînt anormale, nenaturale, că sînt rezultatul „comploturilor” instigate de străini. Ei încearcă să-și găsească un refugiu în tradiție, în cultul strămoșilor și exaltarea rădăcinilor primordiale. Într-adevăr, lumea postcomunistă este teritoriul optim pentru apariția a noi varietăți de fascism, care vor cotropi resturile modelului bolșevic și trăsăturile psihologice ale salvaționismului fascist.

Țapul ispășitor

Germeii acestei fuziuni pot fi detectați în majoritatea, dacă nu chiar în toate societățile postcomuniste. Aceste noi mitologii sînt vindicative și compensatorii: ele promit recompense imediate prin oferirea de uniforme, marșuri, simboluri înălțătoare, precum și ținte ce pot fi cu ușurință stigmatizate, oferind astfel superioritate. Noile mitologii moștenesc de la leninism simplismul său manicheist, alergia sa fundamentală față de orice tentație eretică, în timp ce îi elimină forma sistematică. Ele sînt în mod deliberat vagi, proteice, cu ușurință revizibile. Declarațiile grotești ale demagogului rus Vladimir Jirinovski cu privire la deportarea unor grupuri întregi, recucerirea statelor baltice și restaurarea imperiului prin intermediul forței militare nu trebuie respinse ca simplă bufonerie (deși există un element clovnesc în reprezentările sale); asemenea declarații ating corzi sensibile ale multor foști cetățeni sovietici demoralizați și ultragrați, care tot nu înțeleg cum a fost posibilă destrămarea marelui lor patrii. O retorică similară a garantat atracția în masă a lui Ghennadi Ziganov și a Partidului Comunist al Federației Ruse.

Sfîrșitul comunismului le-a indus unor indivizi sentimentul pierderii: chiar dacă ei își uriseră cușca, ea le oferise cel puțin confortul stabilității și predictibilității. Precum foștii pușcăriași, ei se bucură acum de libertăți cu care nu știu ce să facă. În aceste circumstanțe, ei sînt gata să adopte retorica tribului, cu ac-

centul ei pe identitatea de grup și valorile comunității. Nevrozele perioadei de tranziție, teama colectivă de un colaps general, închiderea orizontului istoric și mînia față de noii baroni economici, *les nouveaux riches*, la fel de amoral și cinici precum personajele lui Balzac din *Comedia umană*, toate acestea întrețin sentimentele de revoltă, dezolare și intoleranță. Există o nevoie de a găsi țapi ispășitori, de a-i identifica pe cei vinovați de necazurile curente. Mitul politic al unității etnice pierdute și recucerite servește exact acestui scop: să explice

Ca și comunismul, fascismul promitea venirea epocii de aur. Deși înfrînt istoric, ecorurile acestei ideologii se fac auzite și astăzi

înfrîngerile și alienarea, să-l asigure pe individ că locul lui sau al ei este în cadrul comunității *volksisch*. Nativismul și xenofobia se amestecă în noi constelații resentimentare.

În aceste condiții, cea mai simplă cale de a găsi țapul ispășitor este de a-i căuta pe cei care nu aparțin (etnic sau religios) comunității, inamicul intern, trădătorii potențiali, intrușii „cosmopolitii”. În mod tradițional, acest rol a fost atribuit de către imaginația xenofobică evreilor, esențialmente internaționaliști, legați de instituțiile moderne, de apariția capitalului financiar, de bani și de bănci, precum și de comunism și radicalism. Astfel, ei par a fi intruchiparea a ceea ce îngrozea cel mai tare mintea naționalistă. Inamicul trebuie să fie astfel construit, încît să dea coerență și putere inflamatorie mitologiei națiunii asediate.

Sincretismul noilor mitologii

Efervescența hipnotică a mitului politic este legată direct de invocarea intensă a „eroilor” săi pozitivi și negativi. Noile mitologii exclusiviste atacă orice expresie de îndoială cu privire la misiunea predestinată a națiunii. Nevoia normală și de înțeles de identitate și apartenență este transformată în ceva absolut. Intelcualii critici care refuză să se alăture corului național al preamării de sine sînt acuzați de trădare. Îndoiala privind imensa înțelepciune a liderului național este văzută din nou ca o formă de trădare. Cînd se pretinde că țara este înconjurată de inamici vicioși, cînd demoni interni conspiră constant chiar

împotriva supraviețuirii națiunii, orice expresie a dezacordului este prin definiție perfidă. Aceste teme apar obsesiv în discursul coaliției dintre „roșii” și „negrii” din Rusia: după cum pretinde scriitorul naționalist Aleksandr Prohanov, războiul din Afganistan a fost pierdut din pricina trădătorilor naționali. Precum în Germania regimului Weimar, Rusia postleninistă este saturată cu broșuri denunțînd „cuțitul înfipt în spate” care a condus la sfîrșitul imperiului sovietic. Noile mitologii sînt cu adevărat sincretice: ele combină nostalgia pentru os-

lează la cele mai neașteptate surse: ideologi rasiști ai secolului al XIX-lea, poeți romantici, fundamentaliști creștini occidentali și întreaga tradiție subterană a teoriilor conspirativiste europene (antisemite, antimasonice, antiezuite).

Noile mitologii exclusiviste detestă diferența și alteritatea. Ele impun o viziune verticală, strict masculină, cu adevărat falocratică cu privire la societatea bună. Guvernele parlamentare sînt criticate pentru impotența, moliciunea și eșecul lor de a se confrunța în mod radical cu inamicii națiunii. Persecutarea minorităților sexuale este însoțită de un tratament condescendent, patriarhal al femeilor. Naziștii ruși sau membrii societății Pamiat sînt mindri de uniformele lor negre. Pentru ei ura este o experiență înălțătoare, pe care o savurează. Frazele lor sînt scurte. Ei nu au nevoie de argumente. Inamicul lor este în egală măsură complexitatea și diversitatea. Cu cît frazele lor sînt mai simple, cu atît mai bine.

Pentru șovinistul român, maghiar sau slovac, evreul sau țiganul este prin definiție inferior. Chiar succesul lor economic este un indiciu al unor mașinații viclene. De aici insistența asupra originilor și obsesia purității. De aici nevoia șovinistilor ruși de a demonstra că Lenin era de origine evreiască și că întregul său Politbiuro nu era nimic altceva decît un Sanhedrin deghizat. Întregul secol 20 nu a fost decît o bătălie între forța ocultă a evreilor (liberalilor) experți în subversiune și apărătorii valorilor naționale, organice. Orice punere rațională în discuție a premiselor mitologice ale unor asemenea concepții sînt imediat denunțate. Mitologiile exclusiviste operează asupra sterilizării semantice a discursului și anestezierei facultăților critice. Ei sînt obsedați de omogenitate, unitate și puritate.

Toate comunitățile simt nevoia de a se complăcea în fantezii ale originii, însă atunci cînd aceste referințe devin monomaniacale, accentul este integral asupra unicității grupului dăruit, asupra rolului său special în lume și, în consecință, asupra amenințărilor străine la prosperitatea sau chiar la supraviețuirea sa, naționalismul devine patologic. Națiunile colonizate au nevoie de mîndria națională în chip de stimulent al luptei lor pentru eliberare. Însă odată ce vechile legături coloniale au fost rupte, virtuțile civice trebuie considerate ca parte a noului ethos național. Altminteri, aceste țări vor continua să experimenteze aventuri suicidare și valuri ciclice de isterie patriotică. Acesta este tipul de autocentrare tribală pe care Eugen Ionescu l-a analizat la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, cînd a scris că tragedia României fusese naționalismul.

Traducere de DAN PAVEL
(Continuare în numărul viitor)
(Subtitlurile aparțin redacției)

ANETET Cartea care te citește!

Pascal Bruckner
Melancolia democrației
(Cum să trăiești fără dușmani?)

- „Am reconstituit [...] lumea a treia albă a noastră, bunii sălbatici, români, cehi, sau baltici pe care-i păcălim prefăcându-ne că avem de învățat de la ei pentru a nu-i considera egalii noștri.”
- Una dintre cele mai incitante analize ale lumii contemporane, *Melancolia democrației* atrage atenția asupra pericolului politice din acest sfîrșit de secol.
- O lucrare necesară oamenilor adaptați schimbării, studenților din domeniul economic și socio-politic.

Preț: 6500lei

Gabriel Thoveron
Comunicarea politică

Cei care alegă după fotoli... și cei care vor să le păstreze

- Transmitere a mesajului politic, înțelegerea strategiei de partid, alegerea candidatului ideal... Totul într-o singură carte.
- Adevăratul profesionist al puterii politice cît și cetățeanul lipsit de naivitate politică au citit această carte.
- Cei mai mulți dintre dumneavoastră nu sunteți nici una nici alta. Cumpărați *Comunicarea politică* pentru a nu fi păcăliți.
- O lucrare esențială pentru studenții din științele comunicării, din științele politice.

Preț: 7500lei

Ediția ANETET 2000.

Adresa redacției: str. Miron Costin nr. 9A; București; Tel: 6175332
Pentru comenzi: C. P. 22-285, București

ZSUZSANNA FERENCZ

Presă maghiară din România în cădere liberă

— Interviu realizat de Iulian Anghel —

Doamnă Zsuzsanna Ferencz, ați primit de curind un important premiu de jurnalism, acordat de Asociația Bisericii Protestante din Germania și de Asociația Medicilor din aceeași țară ziaristilor din Europa Centrală și de Est. Spuneți-ne cite ceva despre acesta. În ce condiții se acordă și în ce constă el?

În septembrie m-a sunat o prietenă și mi-a spus că există un concurs de ziaristică organizat de Bisericele Protestante și de Academia Medicilor din Germania. Mi-a comunicat și condițiile de participare: să trimiți manuscrisul în limba ta (eu am trimis în limba maghiară) și în traducere germană. Premiul I constă într-un stagiu de trei luni la un ziar sau un post de radio din Germania, premiile II, III și IV în niște sume de bani. Am câștigat premiul I cu un reportaj despre cartierul Berceci, înainte de alegeri și puțin după: o chestiune de sociografie, de fapt un reportaj literar. Premiul este important pentru mine pentru că, chiar dacă înainte de toate eu sint scriitor, vreau să mă ocup și de jurnalism politic, cum am mai făcut de altfel, iar *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, ziarul la care voi petrece trei luni, este pentru mine o școală extraordinară.

Ca ziarist de limbă maghiară cunoașteți bine situația presei maghiare din România. Cum apreciați dezvoltarea ei după '89?

Pe când mediile românești înfloresc, chiar în perioada de tranziție, cu presa maghiară s-a întimplat exact invers. S-a destrămat. Există, desigur, diferite publicații, dar ele nu formează o presă, ci doar niște molecule. Există ziare locale care merg acceptabil, însă cu profilul adecvat: mai puțină politică, mai multă informație mondenă; de exemplu, cum era îmbrăcată doamna primar la cutare vernisaj și alte asemenea lucruri. Există un singur ziar cu difuzare națională, *Romániai Magyar Szó*, care are însă un tiraj minim și care, datorită lipsei banilor, nu ajunge în toate zonele locuite de maghiari. Există, de asemenea, aceste posturi publice de televiziune și radio, la Cluj, Timișoara, Tîrgu-Mureș, dar ele nu sint coordonate.

UDMR este indiferentă față de presa de limbă maghiară

Cărui fapt se datorează această situație?

În toamna anului trecut, lucrînd în campania electorală a domnului Frunda György, am constatat cu surprindere că această campanie s-a desfășurat aproape în exclusivitate în presa română, și nu în cea maghiară. Totodată, făcînd un sondaj în mediul rural unguresc, am ajuns la o concluzie uimitoare: numai 10% din cei intervievați au înțeles de ce candida domnul Frunda. Am primit multe răspunsuri de genul: „n-ar trebui să candideze, pentru că un ungur niciodată nu va putea fi președintele României”. Ce vreau să spun este că a lipsit tocmai presa maghiară, care să explice alegătorilor sensul acestei candidaturi. Dacă alegătorul maghiar din România n-ar fi atît de disciplinat și nu și-ar cunoaște atît de bine interesele, domnul Frunda și UDMR ar fi primit voturi mult mai puține. Totodată, pe cînd politicienii români și-au dat seama care este sensul și importanța mass-media în politică, UDMR nu prea are nevoie de presa maghiară din România, pentru că are niște alegători disciplinați. Nu spun că UDMR este împotriva presei maghiare, spun că este indiferentă față de ea. O socotește un fel de balast. UDMR se declară un organ pentru apărarea intereselor maghiarimii, este, adică, ceva între reprezentare de interes și partid. Iar ca reprezentant de interes ar fi trebuit să se ocupe și de presa maghiară din România, pentru că ea este o instituție a etniei spre care interesul ar trebui să se canalizeze la fel ca și spre celelalte instituții. Indiferența UDMR este însă numai una din cauzele „decăderii” presei maghiare scrise. Totodată, este clar că, odată cu o eventuală dispariție a presiunii interetnice, UDMR se va sparge și maghiarimea va avea nevoie de presă politică. Dar degeaba: jurnalismul politic este o profesiune grea și trebuie învățat într-o perioadă mai lungă și din mers. În presa maghiară din România nu există acest „mers” și această „perioadă lungă”. Bineînțeles, toată lumea se ocupă de politică, dar eu vorbesc de un nivel precum îl are, știu eu, *Der Spiegel* sau *Frankfurter*

Allgemeine Zeitung în clasamentul ziarelor de limbă germană, deoarece tradiția ziarelor maghiare bune este una anglo-saxonă. Cînd spun că maghiarii vor avea nevoie de o presă politică nu mă refer însă la ziare de partid, de care nu este nevoie, ci la reviste independente politic. Ar mai fi de menționat că, la ora actuală, foarte mulți ziaristi maghiari talentați lucrează în presa română, pentru că în presa maghiară nu sint locuri și nu sint bani. Ziariștii din presa maghiară din România cîștigă de cîteva ori mai puțin decît colegii lor din presa română. Este o discriminare etnică foarte clară, numai că ea nu vine din partea românilor.

Scriitor și ziarist • Născută la Cluj, în noiembrie 1947 • Absolventă a Universității „Babeș-Bolyai”, secția germană-maghiară • Din 1970 lucrează la TVR și Radio România Actualități, secția maghiară • A publicat mai multe volume de proză și unul de eseu: în românește — *Natură moartă cu mărunțiș*; în maghiară: *Sînt multe ziduri*; *Camera de închiriat*; *Azi, ieri, alături*. Zilele acestea i-a apărut volumul *Pósz, gágica plăcerilor comuniste*.

Ați amintit una din cauzele destrămării presei maghiare din România și v-ați referit la dezinteresul manifestat de UDMR față de presa de limbă maghiară. Mai există și alte cauze?

Se adaugă aici și lipsa de bani. Noi nu avem multimiliardari unguri din România care să finanțeze presa de limbă maghiară. Mai mult, distribuția ziarelor regionale de limbă maghiară e mai costisitoare decît în cazul presei de limbă română, pentru că numai în două zone ale țării, în Harghita și Covasna, maghiarii locuiesc compact. Totodată, acest MŪRE (Asociația Ziariștilor Maghiari din România), cu sediul la Tîrgu-Mureș, nu lucrează destul de eficient. Și ultima cauză ar fi domnul Szöcs Géza. Ajungînd aici, am ajuns de fapt la miezul problemei. S-a scris și în presa română că au dispărut 15 milioane de forinți pe mina lui. Eu nu zic că au dispărut din contabilitatea domniei sale 15 milioane de forinți, pentru că eu nu am văzut documentele, nu există nici o sentință a vreunui tribunal și nici nu știu dacă va exista vreodată o asemenea sentință, dar eu, se pare, UDMR se fețește de un scandal. Pot să afirm însă altceva: pe mina lui au dispărut 7 ziare regionale ungurești din România, și el a mai contribuit la decăderea sau dispariția altor trei.

Vă rugăm să explicați mai în detaliu.

Domnul Szöcs a cumpărat aceste ziare — unele semifinalitate, altele nu — cu frumosul scop declarat, în țară și străinătate, de a le salva. După un tam-tam festiv în țară și străinătate, aceste ziare

au mai trăit puțină vreme. Titlurile lor sint: *Erdélyi Figyelő Média*, *Családi Tükör*, *Kelet-Nyugat*, *Orient Expressz*, *A III-ik Évezred*, *Ifi Fórum*; a dispărut și *Cápa*, *Szemfüles*. UDMR ar fi putut să mai salveze unele dintre ele, dar nu s-a amestecat. A decăzut și *Erdélyi Napló*, săptămînal care apare la Oradea și la care am lucrat și eu, în calitate de corespondent din București, pînă în mai '96, dată la care, împreună cu alți opt colegi, am demisionat, datorită problemelor de etică, financiare și profesionale.

Socotîți că vina pentru dispariția acestor ziare este a domnului Szöcs. Dar în acest caz el poate fi acuzat doar de o incompetență managerială. Sau este vorba de altceva?

Este vorba pur și simplu de iresponsabilitate. Domnul Szöcs nu are habar de organizare, pur și simplu nu s-a priceput. Dar, odată cu dispariția acestor ziare, conștiința cititorului a fost zdruncinată. Maghiarii din România nu iartă dispariția lor. În ce mă privește, cred că după '89 nimeni nu ne-a adus o pagubă mai mare. Mă doare faptul că acest poet și cărturar minunat care este Szöcs Géza s-a dovedit a fi iresponsabil în privința ziarelor sau a banilor. Este foarte dureros, iarăși, că Szöcs Géza, cu tot trecutul lui anticomunist și cu ideile lui politice, valabile sau nu, în loc să ajungă „Szöcs poetul”, „Szöcs politicianul”, a ajuns „Szöcs ala care a îngropat șapte ziare”. Și mă mir și de politicienii maghiari din România care se asociază cu el, pentru că nu și dau seama cît de supărați sint maghiarii pe Szöcs.

Nu avem nevoie de ziare de partid, ci de ziare independente

În actuala situație, cînd se observă o schimbare în bine în relațiile româno-maghiare, care ar fi perspective dezvoltării sau renașterii presei maghiare?

Trebuie spus un lucru: foarte mulți maghiari citesc presa română și eu găsesc că este un lucru foarte bun. Dar trebuie să avem și o presă maghiară, pentru că punctul nostru de vedere este altul, să nu mai zic că unele ziare românești chiar manipulează. Nu știu însă care sint perspectivele, pentru că un nou ziar costă totuși enorm, iar eu nu vîd pe cineva care să dea acești bani. UDMR, din păcate, nu-i are, ei ar trebui să vină din străinătate. Și aici mai există o chestiune: nu este nevoie de un ziar de partid, cum am mai spus, este nevoie de un săptămînal, să zicem independent, care să nu fie manipulat nici din țară, nici din străinătate.

O eventuală publicație finanțată din străinătate ar presupune, măcar virtual, această manipulare?

Unele partide din Ungaria, de la care, eventual, am putea lua bani, ar putea impune anumite condiții.

Excludeți deci din start un asemenea mod de finanțare?

Îl exclud, și nu numai eu, ci și ceilalți opt colegi cu care am plecat de la ziarul orădean, pentru că eu cenzură sau comandă nu mai accept.

Dumneavoastră și colegii dumneavoastră refuzați o asemenea perspectivă, dar să presupunem că s-ar găsi cineva din Ungaria care să finanțeze un asemenea proiect, fie acel cineva chiar dintre partidele care, după cum spuneți, ar putea impune o anumită conduită sau orientare respectivei publicații. Ce-ar spune în acest caz cititorii maghiari?

Ei s-ar bucura. Pentru că cititorii oricum nu și dau seama de o manipulare, mai ales dacă ea este „gingașă”. Ziariștii, în schimb, își dau seama.

Și totuși o ieșire ar trebuie să existe...

Banii sint singura ieșire. Asta pentru publicații. N-am vorbit despre mediile audiovizuale de limbă maghiară: acolo, de exemplu, programele de limbă maghiară din toată țara ar trebui să fie difuzate în bloc. Nu o oră la Tîrgu-Mureș și peste trei ore la Timișoara.

Susțineți ideea unor posturi numai în limba maghiară?

Nu neapărat a unor posturi. Dar să începă, de exemplu, Tîrgu-Mureș, să continue fără pauză Clujul, Bucureștiul — asta în cazul radioului. Cu televiziunea este altceva, pentru că unele posturi sint particulare, altele sint televiziuni publice, iar aici nu vîd o soluție. Acum există, totuși, la Televiziunea Română tendința de creștere a timpului de emisiune în limba maghiară — ea a ajuns deja la două ore. Pentru că după '89, la început am avut cîte trei ore de emisiune, pînă cînd senatorul Vulpescu a făcut o campanie și emisiunea a fost redusă la jumătate. Creșterea timpilor de emisie în limba maghiară este un lucru bun, dar și acolo lipsesc banii, aparatura, lipsesc cameramanii etc. Sigur, emisiuni mai sint pe posturile locale, la Timișoara, Odorhei, Tîrgu-Mureș, Cluj, Oradea, dar ele se prind numai în orașul respectiv.

Care este starea de spirit a populației maghiare din România față de politica actuală a guvernărilor?

Mizeria o apasă, dar, totodată, din punct de vedere psihic stă mult mai bine decît înainte de alegeri.

S. DAMIAN

Zîna cea bună și zîna cea rea

Despre cărțile lui H.-R. Patapievici s-a scris enorm de mult în ultima vreme, s-au format chiar tabere, de admiratori și partizani, de o parte, de adversari și oponenti înverșunați, de cealaltă parte. Rumoarea neobișnuită se explică și prin capriciile climatului intelectual în România deceniului din urmă, bîntuit de incertitudini și de excese de tot felul. Mai trebuie să se țină seama și de calibrul afirmării peste noapte, realizată de acest tânăr cărturar prolific, incandescent în idei, solid pregătit, nevicat de anii dictaturii – când s-a retras pe deplin în anonim – predispus acum să nu ocolească subiectele nevrăgite, confruntările de anvergură.

Dacă i s-ar fi aplicat și lui un test cunoscut din mitologie și ne-am închipui prezența celor două zîne ale ursitei lîngă leagăn, în ziua cînd i s-a hotărît traectoria, lucrurile s-au petrecut probabil în modul următor. Zîna cea bună l-a lăudat, prezicîndu-i că va fi înzestrat cu o vedere extrem de pătrunzătoare și că-i va uimi pe compatrioții săi prin perspicacitate. Alături, zîna cea rea, domnică să tulbure apele, neputînd să anuleze însă profeția kolegei de breasla mai rapidă în reacții, a adăugat, probabil, sardonice, că, în pofida privirii de uliu scormonitoare, copilul nu va fi în stare să ridă, va fi blestemat să ia totul prea grav, nerăbdător și febril, văduvit, deci, de vocația umorului. Se regăsește oare ceva din aceste prevestiri în feroarea debutului prin care s-a propulsat în centrul atenției publice polemistul iconoclast?

Tocmai vacarmul care s-a stîrnit în urma vehementelor invinuirii aduse de H.-R. Patapievici în *Politice* acelor istoriografi care adoptă în ton exaltat, cu precădere cînd evocă virtuțile autohtone, fără a ține seama de exactitatea faptelor, de criteriul adevărului, mă determină să nu mai acord și eu un spațiu întins acestei controversă.

În polemicele declanșate de câteva luni în jurul cărții lui H.-R. Patapievici s-a pus accentul pe altceva. Faptul l-am pomenit mai sus. Reflectorul s-a concentrat mai degrabă asupra hipertrofiei eului autohton. Deloc calmi, obiectivi, dispuși să respecte uzanțele discuțiilor urbane – cei care s-au considerat vizaiți, fiind cei porniți pe calea abaterilor de la adevăr în exercitarea misiunii lor de croniciari ai evenimentelor și ai epocilor istorice, au sărit ca arși, l-au împrăscat pe proepincent cu noroi, nu s-au dat înapoi, pradă furiei orbe, să arunce anatema asupra lui, a soției, a părinților, insultîndu-i. Un spectacol dizgrațios! A fost o elocvență confirmare a deficitului de profesionalitate, într-un domeniu pretențios al cercetării științifice, unde se comit, cum se constată, derogări multiple de la normele muncii intelectuale.

În așteptarea unei tresăriri

În focul altercației, adversarii lui H.-R. Patapievici au omis să consemneze un amănunt esențial: el nu a avut intenția să întreprindă o investigație sistematică spre a fixa fizionomia unui popor, spre a defini raportul acestuia, pentru totdeauna pecetluit, cu un perimetru geografic și cu o evoluție specifică în timp. Încercînd să-l caracterizăm, demersul din *Politice* este mai curînd întocmit cu un rechizitoriu, sub imperiul unei ne-mulțumiri pătimașe. Sînt înregistrate fără rețineri și podoare deraierea la care s-a ajuns în cultivarea fibrei etnice,

de receptat atît în maniera de abordare a realului social-istoric în presă, cît și în discursurile oficiale sau la catedră, bunăoară în predarea disciplinelor umaniste. Dezvăluind anomalia, autorul a vrut să șocheze, să trezească din letargie, să creeze un efect de zgîlțire a conștiințelor. Fiindcă a multiplicat reproșurile la adresa metehnelor proprii nației și a apelat și la metafore dure de oprobriu, pînă la marginea admisă de decență, a bombardament neîntrerupt – silogisme din *Politice* nu se pot accepta fără o puternică tresărire. Pe această tresărire a stînjeleii, a rușinii, a autoflagelării a mizat autorul în rol de procuror, exasperat de moravuri și superstiții contemporane, decis să provoace, cu orice risc, o ruptură a deprinderilor asimilate sub zodia urtului.

Pilde ilustre din trecut îi vin în sprijin. Nu pe un alt calcul moral s-au bîzuit, odinioară, profeții Vechiului Testament, mîhnii și scandalizați de ingratitudea propriei obștii, căreia îi azvîrleau în fața cuvinte de imprecizie, silind-o să iasă din amorfie. Pe drept cuvînt s-a amintit în discuția axată pe volumul *Politice* și că, doar cu o jumătate de veac în urmă, un june cărturar valah, cuprins de frenezie – ceea ce singur a mărturisit – și-a exprimat repulsia față de dezertările compatrioților săi, veștejind capacitatea lor de răbdare pasivă, resemnarea, complacerea în umilintă, apucăturile de vasali. Ce i s-a iertat mai tîrziu lui Emil Cioran, recunoscîndu-i-se franchețea neîndurătoare și sentimentul de atașament adînc, întors în contrariul său din strategie pedagogică („*jubesc trecutul României cu o ură grea*”), nu i se permite într-un alt context urmașului, destul de asemănător structurat, în ciuda decalajului de timp și de formare spirituală.

De netăgăduit apare împrejurarea că în *Politice* au fost colecționate cu malicie, chiar și cu cruzime, o sumedenie de trăsături bizare, care semnalizează un proces de degradare vertiginosă a unei colectivități. Simptomatice, observatorul nu se poate detașa de obiectul contemplației – oricîtă aversiune i-ar inspira peisajul descumpunerii –, fiind legat de el ca printr-un blestem, obligat să meargă pînă la capăt împreună, dintr-o solidaritate necondiționată. Lui Alexandru Paleologu, numit ambasador în Franța, H.-R. Patapievici îi comunica pe un ton de spovedanie: „*Exceleență, sint bolnav de România așa cum canceroșii sint incurabili de cancerul lor; aproape încontinuu îmi e rușine că sint român și asta mă înfurie...*” Mai departe, stăruie asupra consecințelor unei apartenențe: „*în calitatea mea de român mă sint mototolit, murdărit, ignorat, respins*”. Tabloul destrămării îl copleșește și pentru că nu se poate distanța de rău.

Agasarea nu îl oprește însă să noteze, posedat de adevăr cum este, fiecare detaliu, compunînd un panoplicum al eroziunii. Unde întoarce privirea, descoperă (reproduc din mai multe pagini ale cărții aglomerarea de epitețe ale descalificării): „*superficialitatea*”, „*indolența*”, „*indiferența*”, „*excesul deriziunii*”, „*confiscarea de propria mediocritate*”, „*pasiunea servilă*”, „*lupanarul de lumpeni*”, „*atavia imbecilă*”, „*substanța tarată*”, „*neamul flecar*”, „*masa degenerată, îngîmfată, proastă*”, „*enormul ocean de prostie*”, „*monstru tentacular*”, „*populația ignară*”, „*oamenii valizi timp*”, „*flecarii, estroptății, gîngavii*”

și crapuloșii”. Din această înșiruire de oribili, proiectat ostentativ în prim-plan, am ocolit totuși expresiile din domeniul scabrosului, cele care au aprins mai tîrziu flăcările incendiului polemic. Repet precizarea, edificatoare pentru dezbaterile pomenite, că autorul nu a rîvnit să pună un diagnostic, rezultat al unor explorări metodice, care epuizează posibilitățile, ierarhizînd și disociînd variatele fenomene de ordin social și cultural, suînd de la premise spre concluzie, ca într-o demonstrație științifică asupra răsfrîngerii unei malformări asupra psihicului unui popor, test de imagologie. Accentul cade aici pe momentul maxim al cutremurului emotiv, în funcție de care se dispun impresiile, ceea ce implică procedee specifice de organizare a materialului și nu exclude revenirile, repetițiile, mărirea disproporționată a cite unui amănunt, exagerarea, caricarea.

Dincolo de aparențe amăgitoare

Se desprind, totuși, și unele teze prioritare – limpede expuse, argumentate consistent și copios. Pe o direcție, volumul *Politice* îndeplinește o menire de pionierat cînd surprinde ascunderea unei evidențe în literatura de specialitate (din menajare? din automăgălire?), și anume că a existat și o colaborare voluntară dintre victimă și ocupant în istoria recentă a României. Sint urmărite fire de legătură care explică dilatarea psihozelor de supunere și după aceea a celei de revanșă imaginată, nevoia de compensare, mania persecuției. Neabătut se descrie identificarea națiunii cu un rol de jertfă inocentă în jocul marilor conspirații mondiale, rol de țap ispășitor, reprezentare care satisface un orgoliu rănit. Dacă H.-R. Patapievici relatează cu arjag, deși previne că ura degradează, în această secțiune a forajului un aspect îi incită la maximum curiozitatea: subordonarea fără crîcnire a unei părți a populației la o dictatură brutală și umilitoare venită din exterior (cotropirea rusă), dar și organizată dinăuntru de capii partidului comunist român. E o ipostază a mulării la stăpîn, care continuă, cu un automatism de nestrunit, pare-se, și în etapa post-decembriștă, cînd a dispărut, în esență, coercițiunea și nu se mai poate vorbi de inevitabil în comportamentul civic.

Pe ce se bazează inerția supunerii? În primul rînd pe un factor obiectiv, cu toate că el este de amploare mai restrînsă decît în deceniile despotismului lui Ceaușescu: pe tăcute, sistemul defunct de comandă centralizată a reinviat sub cîrma lui Ion Iliescu, chiar dacă conjunctura externă nu îi era, evident, prielnică. Apoi, trezirea la un alt început, cu reîntoarcerea în competitivitate, cu asumarea responsabilității, cu depinderea stării de libertate, s-a dovedit extrem de anevoioasă. Mai este ceva. În practica socială, relațiile cu tirania veche sau nouă nu se reduc la impunerea unui dictat, ci implică pe porțiuni vaste și o complicitate prin forme învîluite de acomodare, prin împrumut reciproc de mentalități și mostre ale conduitei, prin cochetare cu călăul travestit. H.-R. Patapievici procedează nemilos cînd ridică vălurile, corectînd cu pastă tare imaginile impregnate de spiritul de venerație și pietate față de propria ambianță etnică.

Nu poți să te dedici cercetării istorice eliminînd ce nu-ți place, ștergînd pur și simplu latura respingătoare, dezonorantă, alegînd doar momentele de curaj și abnegație în refuzul unei opresiuni (momente care au existat din plin, firește). Tot astfel, nu e de admis nici corolarul ca o justificare a lașității, adică prezentarea înclăștrării din perspectivă îngustă din care cotropitorul ar deține o forță incomensurabilă care nu îngăduia replica, o pedepsea feroce, de aceea orice tentativă de împotrînire ar fi

fost absurdă. S-au alcătuit, de pildă, tabele de ierarhizare a atitudinilor în perioade de criză, pomenindu-se ironic, de sus, de inutilitatea unei rezistențe, condamnată din start la eșec, ca în surgența anticomunistă din Ungaria în 1956 sau riposta lui Tito în fața lui Hitler în 1941, acțiuni comparate cu înțelepciunea unui imobilism autohton, prin care s-ar fi salvat entitatea națională. Unei mitologii care cruță pătrîntori și încăpățînat o etnie în detrimentul celorlalte, H.-R. Patapievici îi opune o antiidilă neiertătoare, severă, aproape sadică, etalînd ceea ce alții acoperă pudic, compromisurile, înfrîngerile, în-genuncherea.

Ajungînd la rădăcini

Lucrurile nu se rezumă la contemporaneitate. În *Politice* se propune o rescriere a cronicii tradiționale, difuzate în manuale, școli și universități, așiate în cuvîntări solemne de la tribuna guvernamentală pentru îmbărbătarea conștiinței colective. Inciziile care scot la iveală capitulări se extind și asupra istoriei mai largi, seculare. Nimic nu ar trebui menajat. Căci evenimentele pe care s-a clădit retorica invincibilității n-au avut aura ideală pe care o scot în relief mereu apologetii.

Și pe H.-R. Patapievici îl ispitește tentativa de a demonta „*opereta istoriei naționale*”, „*vulgata bunului român*”. El suspectează cu o veghe neobosită cultivarea bigotă a unui patriotism de paradă. Într-un număr recent din revista germană cea mai citită, *Der Spiegel*, s-a publicat un text de senzație științifică, anunțat cu litere mari încă de pe copertă, despre natura barbară a strămoșilor, care, alfel decît se povestește în imurile mitice, de pildă în *Cîntecul Nibelungilor*, par a fi fost nemaipomenit de cruzi și de necipliți, își stîrteau dușmanii, înfăptuiau fără mustrări de conștiință omoruri rituale, ghiceau viitorul cotrobînd prin mațele cadavrelor, extrăgînd astfel sensul unor oracole. Nimeni nu a fost șocat că descoperiri arheologice de ultimă oră zgîrie o imagine de icoană. Cine se dedică menirii de a căuta adevărul nu mai poate concepe că e o necesitate tendință de a falsifica pentru a înfrumuseța peripețiile genezei sau formării unui popor, chiar dacă e vizat cel propriu. De remarcat că unii cititori ai revistei *Der Spiegel*, fiind de acord cu sancționarea exaltării, au fost nemulțumiți de extrema cealaltă, de tonul prea pătimaș al polemicii care voia să demoleze cu orice preț o reprezentare bucolică, revindicînd absolută neutralitate, răceală, indiferență științifică în cercetare. E un alt mod de a aborda istoria pentru care pledează cu zel, nedornitate și competență și H.-R. Patapievici.

HUMANITAS
Cartea care dărmuie

Cele mai noi apariții
F.A. HAYEK
Drumul către servitute
JEANNE HERSCH
Mirarea filozofică
ION IANOȘI (coordonator)
Dicționarul operelor filozofice
românești
SORIN MITU
Geneza identității naționale
la românii ardeleni
MIRCEA ELIADE
Occultism, vrăjitorie
și mode culturale

În curînd
EMIL CIORAN
Ispita de a exista
LIA SAVU
Poemes/Poeme
(volum bilingv)

HUMANITAS
EDUCATIONAL

CHRISTOPH BERTRAM

Extinderea NATO – inevitabilă și ireversibilă

Extinderea NATO are caracterul unui dublu imperativ: ea este necesară ca o ancoră de stabilitate într-o Europă nesigură și, totodată, este vitală pentru propria existență a Alianței. Dar dacă extinderea NATO este un element esențial în ecuația europeană, același lucru se poate spune și despre Rusia. În cazul în care liderii țărilor aliate consideră extinderea ca un mijloc de menținere a stabilității pe continent și nu doar ca un factor de întărire a Rusiei, atunci rolul jucat de Rusia în securitatea europeană ar trebui să fie garantat și printr-o verigă instituțională, alături de NATO, nu numai printr-o simplă Chartă. Abia atunci se va putea spune că Alianța și-a asumat pe deplin rolul, în folosul propriu și în cel al Europei.

Liderii actualei Alianțe occidentale se vor întâlni în luna iulie la Madrid, în vederea deschiderii oficiale a clubului lor noilor membri din Europa de Est. La data summitului, mulți vor comenta că acest pas hotărâtor este rezultatul nu atât al unei strategii bine puse la punct, cât mai degrabă al unui amestec de coincidențe, avantaje, ezitări și certitudini, emoții și calcule abstracte, care s-au coagulat, în cele din urmă, într-o decizie fermă doar fiindcă guvernele s-au hotărât să facă publică intenția lor în iulie 1997.

Această obiecție ar fi pe cât de exactă, pe atât de irrelevantă. Fiindcă, în vreme ce procesul propriu-zisei decizii s-a metamorfozat în fel și chip, logica și motivația extinderii au devenit evidente îndată după încheierea Războiului Rece și dispariția Uniunii Sovietice. Pe de-o parte, destrămarea vechii ordini europene a consemnat oportunitatea extinderii și a impus necesitatea unor noi reglementări. Pe de altă parte, odată cu dispariția dușmanului principal, NATO trebuia să-și definească noul scop, acela de menținere a condiției esențiale a stabilității europene: implicarea instituțională a Statelor Unite. **Pentru acest motiv, extinderea NATO a fost inevitabilă și este ireversibilă** (s.tr.). Ea satisface două necesități reale: nevoia unui cadru instituțional pentru consolidarea stabilității în Europa și nevoia NATO de a-și redefini scopul.

Nevoia unui cadru instituțional

Cînd vechea ordine, instituită de Războiului Rece, a dispărut, Alianța putea și ea să dispară. În mod normal, pactele militare durează atât timp cît persistă pericolele pentru care ele au fost încheiate. Cînd zidurile despărțitoare ale Europei s-au prăbușit, mulți au crezut că fostele alianțe, din vremea Războiului Rece, se vor transforma într-un cadru paneuropean de securitate și doar puțin ai au fost aceia care au prevăzut că însăși Alianța Nord-Atlantică va prelua această sarcină. Dar tocmai așa s-a și întîmplat, nu numai pentru că membrii Alianței au continuat să se simtă confortabil în organizația lor, ci și pentru că nu a existat nici o altă structură care să ofere o alternativă realistă confortabilă, pe măsura cerințelor majorității statelor de pe continent. E adevărat, mai există și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE). În anii de rivalitate Est-Vest, OSCE a jucat un rol important în organizarea permanentă de consultări în vederea schimburilor de vederi cu privire la pacte și ideologii. Dacă pierderea hegemoniei și colapsul, de mai tîrziu, al Uniunii Sovietice s-au petrecut fără vărsare de sînge,

OSCE poate să-și revendice o parte din această reușită. Ei îi revine și meritul de a fi urmărit îndeaproape difuzele tensiuni etnice din țările baltice și de a fi trimis mediatorii în conflictele neîntrerupte din Bosnia sau Nagorno-Karabah. OSCE cuprinde 54 de state suverane din Europa, Asia Centrală (fostele republici asiatice ale Uniunii Sovietice) și America de Nord, toate bucurîndu-se de dreptul de veto. Dar OSCE nu are un aparat organizatoric permanent, cu excepția unui mic secretariat. De aceea, ea este incapabilă să impună membrilor un același model de comportament, printr-o activitate de zi cu zi. Și, în plus, ea include state dintr-o diversitate de regiuni, cu interese și concepții altele diferite, încît un consens în ceea ce privește problemele majore ale securității este aproape cu neputință de atins. OSCE rămîne, din această cauză, incapabilă să funcționeze drept un cadru fundamental de stabilitate în Europa. Dar continentul are nevoie de un asemenea cadru. Unul din motivele evidente ale acestei nevoi, chiar dacă subiectiv, este dorința membrilor actuali ai NATO de a-și menține alianța, precum și faptul că multe dintre noile democrații ale Europei de Est vor să li se alăture cît mai repede posibil. În trecut, rivalitatea dintre cele două mari supraputeri a făcut ca statele dependente de ele să se alinieze uneia sau alteia. Instituții ca NATO erau, atunci, necesare pentru organizarea unei bune cooperări, dar nu erau esențiale. Astăzi, aceste instituții au devenit un real suport pentru siguranța generală, cînd amenințările au căpătat un caracter tot mai difuz și nu mai există o ierarhie a puterilor care să impună un anumit criteriu de ordine. Instituțiile internaționale sînt, așadar, necesare pentru a atrage atenția guvernelor asupra diferitelor forme de instabilitate și pentru a preîntîmpina ca acestea să devină tensiuni regionale, care să degeneze în conflicte continentale. În perioada ulterioară Războiului Rece, singura organizație care poate prelua o asemenea funcție este NATO. Acesta, și nu vreă amenințare anume, este motivul pentru care membrii NATO nu vor să renunțe la Alianță și pentru care alte țări doresc să adere la ea. Și tot pentru acest motiv ar fi fost cu totul ilogic și lipsit de fundament politic să se susțină că NATO ar fi trebuit să rămînă un club închis, la care să nu aibă acces deloc, sau cel puțin deocamdată, și alte țări democratice.

Un nou scop pentru NATO

Așadar, deschiderea NATO către noi membri este o consecință a faptului că nu există nici o altă instituție în stare

să asigure stabilitatea fermă a Europei. De asemenea, este necesar pentru Alianță ca ea să-și definească, în absența unui dușman comun, un scop comun pentru viitoarea coeziune atlantică. Să ne imaginăm, pentru un moment, așa cum postulează critica extinderii alianței, că NATO ar rămîne ceea ce fusese pe vremea Războiului Rece, și anume o organizație politico-militară care s-ar rezuma să contracareze vreun atac împotriva unuia dintre membrii ei și să întreprindă cîteva acțiuni de tipul celei din Bosnia. Ar deveni repede vulnerabilă și învechită. Dacă nu există nici un inamic la orizont, capabil să lanseze o asemenea atac, nu înseamnă că o atare eventualitate ar putea fi exclusă la infinit. Posibilitatea pur speculativă ca acesta să aibă totuși loc nu ar fi suficientă pentru a convinge politicienii și masele de votanți din țările NATO de necesitatea

îndeplinirii unor sacrificii doar de dragul solidarității, chiar dacă această solidaritate îi privește și pe politicienii și pe votanții din Statele Unite. Și nici serviciul ocazional al trupelor NATO, văzute ca o forță a Națiunilor Unite, nu va aduce acel sens așteptat al coeziunii. Este adevărat că rolul jucat de Forța de Implementare (IFOR) – devenită acum Forța de Stabilizare – în Bosnia a fost un motiv de satisfacție în rîndul țărilor membre și unul de mîndrie pentru soldații NATO. Pe de altă parte, nu trebuie uitat procesul complicat prin care Alianța a luat hotărîrea de a interveni cu forța în Balcani, după ani de tensiuni interne, de suspiciuni reciproce, de ineficiență și șovăială, ca să ajungă apoi la concluzia că misiunile în afara spațiului NATO au mai mult un efect dispersiv decît unul de coeziune. Dacă NATO, după patru ani de zile de frîntări și ezitări, a rezolvat în cele din urmă conflictul din Balcani, aceasta s-a întîmplat deoarece liderii Alianței au înțeles că, fără o astfel de acțiune, nu era doar soarta Bosniei în joc, ci și aceea a întregului Occident. Ca urmare, ar fi un semn de naivitate și ireponsabilitate să se aștepte declanșarea unor crize din spațiul exterior Alianței numai pentru a oferi Organizației un scop comun. Scopul acesta comun trebuie să fie continuarea reformelor începute în ultimii ani. Acest rol este singurul care-i poate asigura supraviețuirea. **Extinderea NATO este esențială pentru Europa și are o importanță existențială pentru ea însăși** (s.tr.). Așa cum au afirmat Steven Kull și Jeremy Rosner, în ediția

din luna ianuarie 1997 a lui *NATO Review*, sprijinul opiniei publice din Statele Unite, pentru primirea de noi membri în Alianță, este remarcabil de puternic și însuși președintele, împreună cu reprezentanții de frunte ai Congresului sînt susținătorii acestui demers. Entuziasmul american scoate în relief un anumit aspect: acela că încercarea de a stabili întregul continent european pare să fie noul scop comun al NATO.

Provocarea implementării

Regretabil, dacă nu chiar surprinzător, este faptul că drumul parcurs de NATO pentru atingerea acestui scop a fost presărat cu destule ocolisuri. La început, îngrijorarea cu privire la reacția Rusiei a clătinat întrucîtva fermitatea luării deciziei de a invita noile democrații din Europa de Est să adere la Alianță. Apoi, îngrijorarea a fost înlocuită cu o tentativă de apropiere de Rusia, care nu prea putea face mare lucru pentru a contracara extinderea. Doar mult mai tîrziu au înțeles guvernele occidentale evidența: că deschiderea Alianței, în vederea primirii de noi membri, este o condiție esențială, dar nu și suficientă pentru stabilitatea Europei. Și că se impunea o altă relație formală între Rusia și NATO.

De asemenea, NATO va trebui să dea ascultare nevoilor acelor țări din Europa Centrală și de Est, pentru care acordarea calificativului de membru al Alianței pare improbabilă. Atît timp cît Rusia continuă să se opună extinderii Alianței, acceptarea în primul val doar a cîtorva dintre statele doritoare ar fi un semn pentru Rusia, care ar putea crede că statele rămase „în sala de așteptare” ar fi împinse către sfera ei de influență. De aceea, va fi necesar să se creeze verigi de legătură cu acele țări care nu vor fi incluse în primul val pentru a transmite Europei de Est și, în egală măsură, Rusiei semnalul că procesul de integrare progresivă este un element natural și firesc al stabilității europene. Această verigă ar putea include, așa cum s-a și discutat în multe dintre capitolele țărilor occidentale, o intensificare a programelor de Parteneriat pentru Pace.

Definirea contextului

Orice ar decide, în final, Alianța, aspectul esențial al acestor decizii este contextul în care se pune extinderea. Dacă extinderea este menită să contracareze resurecția expansionismului rus împotriva vechilor și noilor membri, atunci fiecare demers în vederea cooptării de noi membri va fi interpretat fie ca un gest de agresiune, de către Rusia, fie ca pe unul de slăbire a securității, de către statele neadmise. Acele țări, aflate în imediata vecinătate a Rusiei și expuse oricînd pericolului unei agresiuni din partea acestora, cum ar fi țările baltice sau Ucraina, ar trebui primite în Alianță fără întîrzieri. Dacă, dimpotrivă, scopul extinderii este întărirea stabilității ca atare a întregului continent, consecințele ar fi cu totul diferite. Atunci, neincluderea Rusiei în structurile atlantice ar fi doar o chestiune de timp, în care va trebui pusă în discuție depășirea problemelor țărilor cu care se confruntă această mare și turbulentă țară. Totodată, o includere a Rusiei în efortul comun de consolidare a stabilității europene ar trebui să fie gîndită și realizată printr-o verigă certă, instituționalizată și nu printr-o simplă Chartă.

NATO Review nr. 2, martie 1997

Traducere de FLORIN GABREA

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjuncți); ANDREI CORNEA (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); MARIAN CHIRIAC (politic); IULIAN ANGHEL (politic, social); DAN PERJOVSCHI (grafician); LUCIAN PIUCĂ (tehnoredactor); RADU DOBÂNDĂ, RODICA TOADER, MARA ȘTEFAN (corectori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); IULIANA FLOREA (casier); ADRIANA BOBEICA (secretariat); LIDIA CRISTESCU (procesare text, abonamente); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter).
Responsabil de număr: IULIAN ANGHEL

Rubrici permanente: ȘERBAN ORESCU, TIA ȘERBĂNESCU, EMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, CRISTIAN PREDA, RADU CALIN CRISTEA (comentariu politic); ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic); H.-R. PATAPIEVICI (eseu); CEZAR BALTAG (istoria religiilor); MAGDA CĂRNESC (cultură); DAN C. MIHĂLESCU (cronică literară); ERWIN KESSLER (cronică plastică); DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Corespondenți: FEY LÁSZLÓ, IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara)

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ȘORA, ȘERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22”.
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76
e-mail: r22@r22.sfos.ro, http://www.sfos.ro/culture/22/

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761